

SZABÓ GÉZA – NAGY JANKA TEODÓRA

Mórágyi fazekas műhelyek és szerepük a magyar népi kerámia formálódásában

(A mórágyi kerámia kutatása régészeti és néprajzi módszerekkel II.)

A mórágyi kerámia kutatása egyszerre jól ismert, feldolgozott és ma is számos új kutatási kérdést megfogalmazó területe a magyar népi kerámia történetének. Mint 18–19. századi anyag, kutatása során a történeti és néprajzi mellett kitüntetett szerepet kapnak a régészeti módszerek. Tanulmányunk ugyanezen évkönyv előző évi kötetében megjelent első részében¹ a néprajz szempontjából történő részletes kutatástörténeti áttekintést követően² a régészet eredményeit alkalmazva került sor a Mórágy, Kossuth Lajos utca 86. szám alatt előkerült égetőkemencék anyagának közlésére.³

A tanulmány második része a Mórágy, Alkotmány utca 35. szám alatti ház telkén feltárt fazezerműhely kerámiaanyagát kívánja közreadni, majd az új régészeti és néprajzi kutatási eredmények alapján kísérletet tesz a mórágyi kerámiának a magyar néprajzi kerámia kutatástörténetét is számos adattal, szemponttal gazdagító összefüggés- és folyamatértelmezésére.

Munkánk háttérét az a több mint három évtizede folyó szisztematikus kutatás jelentette, amely során az alapvető történeti-időrendi kérdések tisztázása⁴ után a mórágyi népi kerámiaművesség emlékeit minél szélesebb diszciplináris körben kívántuk megismerni és feldolgozni. Csanádi György és Machán István magángyűjteményeinek,⁵ tájházak kevésbé ismert anyagainak közreadása is⁶ jól kiegészítette az ásatások szó szerint is töredékes anyagait és jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy világosabban láthassuk azt az utat, amelyet a mórágyi kerámia a hazai és az európai népi kerámia története során bejárt.⁷

¹ SZABÓ–NAGY 2020.

² NAGY 1991.

³ SZABÓ 1996; SZABÓ 1999.

⁴ NAGY 1991; NAGY 1994.

⁵ NAGY 1997.

⁶ NAGY 1999.

⁷ NAGY 2012; SZABÓ 1999; SZABÓ 2008; SZABÓ 2019.

RÉGÉSZETI LELETMENTÉS MÓRÁGY, ALKOTMÁNY UTCA 86. SZÁM ALATTI TELKEN

Az Alkotmány utca 35. számú ház előtti udvaron a felújított épülethez ásott vízvezetékárokban 1995 őszén Nagy László tulajdonos a földmunkák során szokatlanul nagy mennyiségű kerámia-töredéket talált, amelynek szebb darabjait összegyűjtötte (1. kép). Megfigyeléséről pedig értesített bennünket, így helyszíni szemlét tartottunk a területen. A templom szomszédságában álló, egykor Glöckner harangozó tulajdonában álló ház udvarán az építkezés, tereprendezés, közműárkok miatt erősen bolygatott talajban majdnem több volt a kész- és félkész fazekas termékekhez tartozó töre-

1. kép. Mórágypuszta fazekasműhelyek régészeti leletmentése.

- 1: Alkotmány utca 35. (1995, Szabó Géza – Nagy Janka Teodóra);**
- 2: Kossuth Lajos utca 86. (1995, Szabó Géza – Nagy Janka Teodóra);**
- 3: Kossuth Lajos utca 43. (Dittelján-telek) (1970, Mészáros Gyula)**

dék, mint maga a föld. Minden jel arra mutatott, hogy a leletek egy 18–19. századi fazekasmester műhelyéhez köthetők. A tárgyak összegyűjtésére és a régészeti jelenségek pontosabb megfigyelésére leletmentést szerveztünk. Sajnos, csak egyetlen napig tartó terepi munkára volt lehetőségünk, amelyben a szerzőket Tólosi Zoltán, Szabó Domán önkéntesek és a helyi önkormányzattól kapott két munkás, Márton József, Szigeti András segítette.⁸ A leletmentés során részben a közműárkok vonalát tisztítottuk meg a sirtól és a törmeléktől, majd a ház déli végénél sűrűsödő töredékek miatt a ganggal párhuzamosan jelöltünk ki egy 3,4 méter széles szelvényt. A lejtős udvarrészen először egy vízszintes felületet alakítottunk ki, amelyet már meg tudtunk nyesni. Így a sárga, löszös altalajban kirajzolódott egy világosbarna, déli felén egyenes oldalú elszíneződés, amelyen belül sötétebb

⁸ A helyszíni szemlére és leletmentésre 1995. november 16-án került sor (WMMM Régészeti adattára 535-96). Az önkormányzat támogatását és alkalmi segítők munkáját ezúton is köszönjük.

barna, ívelt vonalú betöltés látszott. A szelvény nyugati oldalát az épület gangja határolta, a keletin a betöltés kifutott a feltárt területből egy bokrokkal, terméskövekkel fedett rész alá, ezért csak északi irányban, a lépcső vonaláig lehetett bővíteni az eredetileg kijelölt területet. A sötétbarna folt bon-tása során a jelenkori hulladék egyértelműen jelezte, hogy az csak egy beékelődő késői bolygatás. A világosbarna betöltésben jóval magasabb volt a kerámiatöredékek aránya, elbontása után pedig egy kemence aljának kis részletét és a platniról induló két kis borda indulását is sikerült feltárni. A szelvény déli oldalában az egyenes vonal mentén egy műhelyépület hátsó falát is gyönyörűen lehetett követni. Némi száradás után szinte magától lehullott a föld az egykori falról. A félig földbe ástott műhelyépület világosbarna betöltésében két szinten sűrűsödő cserepek alapján két réteget lehetett elkülöníteni. Felül, a nyesett felszín alatt 10–20 cm között futott az egyik szint és 40 cm mélységben a másik. A kemencemaradványok 95 cm mélyen voltak, ami egyben a műhelyépület padlószintjét is jelentette. Ezen a szinten egyébként is nagy mennyiségű paticsdarab, többretegű, vastag meszelés-darab került elő. A műhelynek a déli oldaltól 3,5 méter távolságban lévő északi falának nyomait csak a vízvezetékárok oldalában megfigyelt terméskősor rajzolta ki, ami egy kőalapozású épületre utalt.

A megfigyelések összességében arra mutattak, hogy itt egy fazekasműhely hátsó részén földbe mélyített épülete volt, amelynek a lejtős udvarba vágott mélyedését a műhely felhagyása után az épületomladékon túl legalább két alkalommal selejtes félkész és késztermékekkel töltötték fel.

A tulajdonos elmondása szerint az utcafront melletti emésztőgödörhöz vezető árok ásásakor is rengeteg kerámiatöredék került elő, ezért a még csak részben betemetett közművek nyomvonalát is megtisztítottuk. Ennek során az épület déli végénél lévő szelvényunktől 9,6 méter távolságban egy újabb kemence tapasztásmaradványait, erősen átégett olvadékokat figyeltünk meg. Az udvar közepén álló almafától északra mintegy 2 méter távolságban egy fekete, humuszos foltban ugyancsak paticsdarabokkal erősen kevert talaj volt. A leletek előkerülési körülményei már előzetesen is arra mutattak, hogy a faluban csak Glöckner-ház néven ismert telek udvarán a közműárkokkal egy több fazekas generáción át használt műhelykörzetet bolygattak meg.

Nagy László gyűjtése⁹

- Tányér fenéktöredéke, sötét alapon fehéren írókázott, rajta évszám – ..30? – részlete, H: 5,5 cm, Sz: 4 cm (2004.1.1., 1. tábla 1).
- Peremtöredék, fehér engóbos tál töredéke rátett hengeres füllel, H: 6 cm, Sz: 8 cm (2004.1.2., 1. tábla 2).
- Peremtöredék, fehér engóbos tál töredéke rátett hengeres füllel, H: 11 cm, Sz: 9 cm (2004.1.3., 1. tábla 4).
- Peremtöredék, fehér, vörös, barna engóbos tál töredéke rátett hengeres füllel, H: 9 cm, Sz: 4 cm (2004.1.4., 1. tábla 3).

Fazekasműhely betöltése 1. réteg

- Tál, vörös alapon fehéren írókázott, Pá: 30 cm, Fá: 14 cm, M: 10 cm (2004.02.01., 11. tábla 1).
- Tál töredéke, vörös alapon fehér, barna engóbos füzérrel díszített, Pá: 36 cm, Fá: 20 cm, M: 8 cm (2004.02.02., 1. tábla 5).
- Tányér fél töredéke, vajszínű mázas, kívül-belül írókás díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 8 cm (2004.2.3., 2. tábla 1).
- Tányér töredéke, sötétbarna mázas, öblében kakas látható, Pá: 20 cm, Fá: 12 cm, M: 3,5 cm (2004.02.04., 5. tábla 1).

⁹ A régészet és néprajz korszakhatárán lévő leletanyag először a Mórágai Helytörténeti Gyűjteménybe került. Az önkormányzat a leleteket saját és pályázati forrásból a debreceni Déry Múzeumban Posta Márta segítségével restauráltatta. A szekszárdi Wosinsky Mór Megyei Múzeum 2000-ben az ép edények egy részét, majd később a teljes leletanyagot a saját régészeti gyűjteményébe leltároz-tatta be, jelenleg is ott található.

- Kályhacsempe töredéke, fehér engóbos tulipános csempe töredéke, H: 9 cm, Sz: 6 cm (2004.2.5., 3. tábla 2., 4. tábla 4).
- Kályhacsempe töredéke, fehér engóbos tulipános csempe töredéke, H: 5 cm, Sz: 7 cm (2004.2.6., 3. tábla 3).
- Kályhacsempe töredéke, fehér engóbos tulipános csempe töredéke, H: 4,5 cm, Sz: 5 cm (2004.2.7., 3. tábla 4., 4. tábla 6).
- Kályhacsempe töredéke, fehér engóbos tulipános csempe töredéke, H: 5 cm, Sz: 9 cm (2004.2.8., 3. tábla 5., 4. tábla 5).
- Kályhacsempe töredéke, fehér engóbos tulipános csempe töredéke, H: 4 cm, Sz: 4,5 cm (2004.2.9., 3. tábla 6).
- Kályhacsempe füle, kályhacsempe félköríves rögzítőfüle, H: 8 cm, Sz: 2 cm (2004.02.10., 3. tábla 1).
- Kályhacsempe füle, kályhacsempe félköríves rögzítőfüle, H: 8 cm, Sz: 2 cm (2004.02.11., 3. tábla 7).
- Kályhacsempe füle, kályhacsempe félköríves rögzítőfüle, H: 7 cm, Sz: 2 cm (2004.02.12., 3. tábla 8).
- Kályhacsempe töredéke, egyenes szélű, H: 11 cm, Sz: 2 cm (2004.02.13.).
- Tányér töredéke, peremén sötétbarna, öblében fehér mázas, Pá: 28 cm, Fá: 16 cm, M: 5 cm (2004.02.14., 5. tábla 2–3).
- Tányér töredéke, zöld, mázas, mély kistányér darabja, Pá: 14 cm, Fá: 7 cm, M: 4 cm (2004.02.15., 5. tábla 4).
- Tányér töredéke, fehér alapon futó madárral díszített, H: 12 cm, Sz: 16 cm (2004.02.16., 2. tábla 2).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér alja, H: 13 cm, Sz: 15 cm (2004.3.1., 8. tábla 1).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér, folytatott díszítéssel, Fá: 12 cm, M: 3,5 cm (2004.3.2., 9. tábla 1).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér fenéktöredéke, Fá: 12 cm, M: 3,5 cm (2004.3.3., 9. tábla 2).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér fele, Fá: 8 cm, M: 4 cm (2004.3.4., 8. tábla 2).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 9 cm, Sz: 3 cm (2004.3.5., 9. tábla 3).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 7 cm, Sz: 7 cm (2004.3.6., 9. tábla 4).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 9 cm, Sz: 10 cm (2004.3.7.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér fenéktöredéke, H: 12 cm, Sz: 16 cm (2004.3.8.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér, Pá: 14 cm, Fá: 8 cm, M: 3,5 cm (2004.3.9., 8. tábla 3).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér fenéktöredéke, H: 18 cm, Sz: 11 cm (2004.3.10.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér perem- és oldaltöredéke, H: 22 cm, Sz: 13 cm (2004.3.11.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér fenéktöredéke, H: 17 cm, Sz: 14 cm (2004.3.12., 8. tábla 4).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 15 cm, Sz: 7 cm (2004.3.13.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 6 cm, Sz: 7 cm (2004.3.14.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 7 cm, Sz: 3 cm (2004.3.15.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.3.16.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2004.3.17.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 13 cm, Sz: 7 cm (2004.3.18.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2004.3.19.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 5 cm, Sz: 3 cm (2004.3.20.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.3.21.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.3.22.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 8 cm, Sz: 7 cm (2004.3.23.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér fenéktöredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.3.24.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2004.3.25.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér peremtöredéke, H: 7 cm, Sz: 6,5 cm (2004.3.26.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér perem- és fenéktöredéke, H: 12 cm, Sz: 9 cm (2004.3.27.).

- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.3.28.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2004.3.29.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 6 cm, Sz: 2,5 cm (2004.3.30.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 4 cm, Sz: 2 cm (2004.3.31.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 3 cm, Sz: 5 cm (2004.3.32.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 4 cm, Sz: 2 cm (2004.3.33.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 3 cm, Sz: 2,5 cm (2004.3.34.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 4 cm, Sz: 2 cm (2004.3.35.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2004.3.36.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér írókázott peremtöredéke, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2004.3.37.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér folytatással díszített peremtöredéke, H: 4 cm, Sz: 5 cm (2004.3.38.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér folytatással díszített peremtöredéke, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.3.39.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér folytatással díszített peremtöredéke, H: 10 cm, Sz: 3 cm (2004.3.40.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér folytatással díszített peremtöredéke, H: 9 cm, Sz: 2,5 cm (2004.3.41.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér folytatással díszített peremtöredéke, H: 7 cm, Sz: 5 cm (2004.3.42.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér folytatással díszített peremtöredéke, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.3.43.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke, H: 6 cm, Sz: 3,5 cm (2004.3.44.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke folytatott díszítéssel, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.3.45.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 5 cm, Sz: 3 cm (2004.3.46.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke folytatott díszítéssel, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.3.47.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér írókázott peremtöredéke, H: 5 cm, Sz: 3 cm (2004.3.48.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 4 cm, Sz: 2,5 cm (2004.3.49.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 3 cm, Sz: 3 cm (2004.3.50.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke, H: 3 cm, Sz: 3 cm (2004.3.51.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke, H: 2,5 cm, Sz: 2,5 cm (2004.3.52.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke, H: 3 cm, Sz: 2 cm (2004.3.53.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 2 cm, Sz: 2 cm (2004.3.54.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke folytatott díszítéssel, H: 3 cm, Sz: 2 cm (2004.3.55.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 3 cm, Sz: 3 cm (2004.3.56.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke, H: 4 cm, Sz: 3 cm (2004.3.57.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 3 cm, Sz: 2 cm (2004.3.58.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 3 cm, Sz: 2 cm (2004.3.59.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke folytatott díszítéssel, H: 2 cm, Sz: 2 cm (2004.3.60.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, H: 2 cm, Sz: 2 cm (2004.3.61.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke folytatott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 3 cm (2004.3.62.).

- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke folytatott díszítéssel, H: 4 cm, Sz: 3 cm (2004.3.63.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke folytatott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2004.3.64.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke folytatott díszítéssel, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.3.65.).

Fazekasműhely betöltése 2. réteg

- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér fél töredéke, Pá: 24 cm, Fá: 14 cm (2004.4.1., 25. tábla 1).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér fél töredéke, Pá: 14 cm, Fá: 8 cm (2004.4.2., 9. tábla 2).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér negyed töredéke, Pá: 14 cm, Fá: 7 cm (2004.4.3., 9. tábla 5).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér fél töredéke, Pá: 21 cm, Fá: 16 cm (2004.4.4., 17. tábla 1).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér fél töredéke, Pá: 28 cm, Fá: 20 cm (2004.4.5., 25. tábla 2).
- Tányér, fehér alapon írókával díszített ólommázás tányér, Pá: 22 cm, Fá: 15 cm (2004.4.6., 11. tábla 2).
- Tányér, barna alapon füzérdíszítésű tányér, Pá: 30 cm, Fá: 16 cm (2004.4.7., 11. tábla 3).
- Tányér töredéke, barna alapon füzérdíszítésű tányér peremtöredéke, H: 20 cm, Sz: 9 cm (2004.4.8., 10. tábla 1).
- Tányér töredéke, barna alapon füzérdíszítésű tányér oldaltöredéke, H: 17 cm, Sz: 10 cm (2004.4.9.).
- Tányér töredéke, barna alapon füzérdíszítésű tányér fenéktöredéke, H: 12 cm, Sz: 8 cm (2004.04.10.).
- Tányér töredéke, barna alapon füzérdíszítésű tányér fenéktöredéke, H: 15 cm, Sz: 10 cm (2004.04.11., 10. tábla 3).
- Tányér töredéke, barna alapon füzérdíszítésű tányér fenéktöredéke, H: 18 cm, Sz: 14 cm (2004.04.12.).
- Tányér töredéke, barna alapon füzérdíszítésű tányér fenéktöredéke, H: 15 cm, Sz: 12 cm (2004.04.13., 10. tábla 4).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 19 cm, Sz: 10 cm (2004.5.1.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 18 cm, Sz: 13 cm (2004.5.2.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 20 cm, Sz: 9 cm (2004.5.3.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 18 cm, Sz: 20 cm (2004.5.4.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 15 cm, Sz: 13 cm (2004.5.5., 12. tábla 1).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 13 cm, Sz: 5 cm (2004.5.6., 13. tábla 1).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 9 cm, Sz: 7 cm (2004.5.7.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 10 cm, Sz: 6 cm (2004.5.8., 13. tábla 2).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 7 cm, Sz: 5 cm (2004.5.9.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2004.05.10.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 10 cm, Sz: 12 cm (2004.05.11., 13. tábla 3).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 7 cm, Sz: 5 cm (2004.05.12.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke ráfolyt ólommáz nyomaival, H: 13 cm, Sz: 8 cm (2004.05.13., 17. tábla 2).

- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 12 cm, Sz: 9 cm (2004.05.14.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 13 cm, Sz: 7 cm (2004.05.15.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 16 cm, Sz: 18 cm (2004.05.16., 14. tábla 1).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 10 cm, Sz: 10 cm (2004.05.17., 14. tábla 1).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 12 cm, Sz: 7 cm (2004.05.18., 14. tábla 1).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 8 cm, Sz: 5 cm (2004.05.19., 14. tábla 1).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 11 cm, Sz: 5 cm (2004.05.20., 14. tábla 1).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 16 cm, Sz: 8 cm (2004.05.21., 14. tábla 1).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 15 cm, Sz: 10 cm (2004.05.22., 14. tábla 1). (2004.05.16.-2004.05.22. restaurált, kiegészített edény összetartozó töredékei.)
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2004.05.23.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke ráfolyt ólommáz nyomaival, H: 7 cm, Sz: 8 cm (2004.05.24.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 10 cm, Sz: 10 cm (2004.05.25., 13. tábla 4).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke ráfolyt ólommáz nyomaival, H: 10 cm, Sz: 8 cm (2004.05.26.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke ráfolyt ólommáz nyomaival, H: 9 cm, Sz: 11 cm (2004.05.27., 13. tábla 5).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke ráfolyt ólommáz nyomaival, H: 12 cm, Sz: 9 cm (2004.05.28., 13. tábla 6).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 11 cm, Sz: 10 cm (2004.05.29.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 18 cm, Sz: 10 cm (2004.05.30.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 12 cm, Sz: 8 cm (2004.05.31.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 5 cm, Sz: 8 cm (2004.5.32.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 7 cm, Sz: 7 cm (2004.5.33.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 9 cm, Sz: 7 cm (2004.5.34.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 15 cm, Sz: 13 cm (2004.5.35.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 15 cm, Sz: 17 cm (2004.5.36.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 10 cm, Sz: 14 cm (2004.5.37.).

- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 24 cm, Sz: 24 cm (2004.5.38.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 12 cm, Sz: 11 cm (2004.5.39.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 15 cm, Sz: 17 cm (2004.5.40.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 16 cm, Sz: 9 cm (2004.5.41.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 9 cm, Sz: 14 cm (2004.5.42.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 13 cm, Sz: 11 cm (2004.5.43.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéköredéke, H: 14 cm, Sz: 11 cm (2004.5.44.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 8 cm, Sz: 4 cm (2004.5.45.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 7 cm, Sz: 7 cm (2004.5.46.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 9 cm, Sz: 7 cm (2004.5.47.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 13 cm, Sz: 9 cm (2004.5.48.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 10 cm, Sz: 10 cm (2004.5.49.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 8 cm, Sz: 2 cm (2004.5.50.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 12 cm, Sz: 8 cm (2004.5.51.).
- Tányér töredéke, sötétbarna engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke ráfolyt ólomház nyomaival, H: 10 cm, Sz: 13 cm (2004.5.52.).
- Tányér töredéke, sötétbarna engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke ráfolyt ólomház nyomaival, H: 10 cm, Sz: 12 cm (2004.5.53.).
- Tányér töredéke, sötétbarna engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke ráfolyt ólomház nyomaival, H: 10 cm, Sz: 7 cm (2004.5.54.).
- Tányér töredéke, sötétbarna engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke ráfolyt ólomház nyomaival, H: 9 cm, Sz: 9 cm (2004.5.55.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 9 cm, Sz: 9 cm (2004.5.56.).
- Tányér töredéke, sötétbarna engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 10 cm, Sz: 11 cm (2004.5.57.).
- Tányér töredéke, sötétbarna engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke, H: 4 cm, Sz: 11 cm (2004.5.58.).
- Tányér töredéke, sötétbarna engóbos alapon írókázott tál oldaltöredéke ráfolyt ólomház nyomaival, H: 10 cm, Sz: 14 cm (2004.5.59.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 11 cm, Sz: 7 cm (2004.5.60.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 13 cm, Sz: 12 cm (2004.5.61.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 11 cm, Sz: 6 cm (2004.5.62.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 15 cm, Sz: 12 cm (2004.5.63.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 10 cm, Sz: 6 cm (2004.5.64.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.5.65.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 4 cm, Sz: 6 cm (2004.5.66.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 11 cm, Sz: 13 cm (2004.5.67.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 11 cm, Sz: 5 cm (2004.5.68.).

- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 11 cm, Sz: 9 cm (2004.5.69.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 12 cm, Sz: 9 cm (2004.5.70.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 16 cm, Sz: 12 cm (2004.5.71.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 12 cm, Sz: 12 cm (2004.5.72.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 5 cm, Sz: 6 cm (2004.5.73.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál fenéktöredéke, H: 10 cm, Sz: 7 cm (2004.5.74.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 13 cm, Sz: 10 cm (2004.5.75.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 11 cm, Sz: 5 cm (2004.5.76.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos alapon írókázott tál peremtöredéke, H: 16 cm, Sz: 11 cm (2004.5.77.).
- Kályhaszem töredéke, zöld ólommázás kályhaszem peremtöredéke, H: 8 cm, Sz: 5 cm (2004.6.1., 15. tábla 6).
- Kályhaszem töredéke, zöld ólommázás kályhaszem peremtöredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.6.2., 15. tábla 7).
- Kályhaszem töredéke, zöld ólommázás kályhaszem fenéktöredéke, H: 8 cm, Sz: 6 cm (2004.6.3., 15. tábla 5).
- Tányér töredéke, barna mázas folytatással és írókával díszített tányér oldaltöredéke, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2004.7.1.).
- Tányér töredéke, világosbarna mázas, folytatással díszített tányér oldaltöredéke, H: 8 cm, Sz: 10 cm (2004.7.2.).
- Tányér töredéke, világosbarna mázas, folytatással díszített tányér oldaltöredéke, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.7.3.).
- Fazék oldaltöredéke, belső oldalán részben sárga mázas fazék oldaltöredéke, H: 4 cm, Sz: 7 cm (2004.7.4.).
- Tányér töredéke, világosbarna mázas, folytatással díszített tányér oldaltöredéke, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2004.7.5.).
- Tányér töredéke, világosbarna mázas, folytatással díszített tányér fenéktöredéke, H: 3 cm, Sz: 5 cm (2004.7.6.).
- Tányér töredéke, világosbarna mázas, folytatással díszített tányér oldaltöredéke, H: 15 cm, Sz: 9 cm (2004.7.7., 20. tábla 2).
- Tányér töredéke, sötétbarna mázas, írókával díszített tányér fenéktöredéke, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2004.7.8.).
- Tányér töredéke, sötétbarna mázas, írókával díszített tányér fenéktöredéke, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2004.7.9.).
- Tányér töredéke, sötétbarna mázas, írókával díszített tányér fenéktöredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.07.10.).
- Tányér töredéke, sötétbarna mázas, írókával díszített tányér fenéktöredéke, H: 9 cm, Sz: 4 cm (2004.07.11.).
- Tányér töredéke, sötétbarna mázas, írókával díszített tányér fenéktöredéke, H: 11 cm, Sz: 12 cm (2004.07.12., 20. tábla 1).
- Kályhaszem töredéke, fehér engóbos tányér alakú kályhaszem oldaltöredéke, H: 5 cm, Sz: 13 cm (2004.07.13.).

- Kályhaszem töredéke, fehér engóbos tányér alakú kályhaszem oldaltöredéke, H: 8 cm, Sz: 7 cm (2004.07.14.).
- Kályhaszem töredéke, fehér engóbos tányér alakú kályhaszem oldaltöredéke, H: 11 cm, Sz: 12 cm (2004.07.15.).
- Kályhaszem töredéke, fehér engóbos tányér alakú kályhaszem peremtöredéke, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2004.07.16.).
- Kályhaszem töredéke, fehér engóbos tányér alakú kályhaszem peremtöredéke, H: 9 cm, Sz: 10 cm (2004.07.17.).
- Kályhaszem töredéke, magamázás tányér alakú kályhaszem oldaltöredéke, H: 14 cm, Sz: 6 cm (2004.07.18.).
- Kályhaszem töredéke, magamázás tányér alakú kályhaszem oldaltöredéke, H: 9 cm, Sz: 5 cm (2004.07.19.).
- Kályhaszem töredéke, magamázás tányér alakú kályhaszem oldaltöredéke, H: 13 cm, Sz: 7 cm (2004.07.20.).
- Kályhaszem töredéke, fehér engóbos tányér alakú kályhaszem fenéktöredéke, H: 8 cm, Sz: 6 cm (2004.07.21.).
- Kályhaszem töredéke, fehér engóbos tányér alakú kályhaszem oldaltöredéke, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2004.07.22.).
- Kályhaszem töredéke, fehér engóbos tányér alakú kályhaszem oldaltöredéke, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.07.23.).
- Kályhaszem töredéke, zöld ólommázás tányér alakú kályhaszem peremtöredéke, H: 19 cm, Sz: 14 cm (2004.07.24.).
- Kályhaszem töredéke, zöld ólommázás tányér alakú kályhaszem peremtöredéke, H: 8 cm, Sz: 5 cm (2004.07.25.).
- Kösörűkő, kerek, kézi hajtású kösörűkő kb. 1/6 töredéke, vastagsága 2,5 cm, H: 16 cm, Sz: 13 cm (2004.07.26.).
- Tetőcserép, magas hőfokon jól kiégetett, külső oldalán ujjbehúzásokkal díszített hódfarkú tetőcserép töredéke, H: 15 cm, Sz: 15 cm (2004.07.27.).
- Tetőcserép, magas hőfokon jól kiégetett, külső oldalán ujjbehúzásokkal díszített hódfarkú tetőcserép töredéke, H: 16 cm, Sz: 12 cm (2004.07.28.).
- Tetőcserép, magas hőfokon jól kiégetett, külső oldalán ujjbehúzásokkal díszített hódfarkú tetőcserép töredéke, H: 7 cm, Sz: 10 cm (2004.07.29.).
- Tetőcserép, magas hőfokon jól kiégetett, külső oldalán ujjbehúzásokkal díszített hódfarkú tetőcserép töredéke, H: 10 cm, Sz: 9 cm (2004.07.30.).
- Fenőkő, szürke, kavicsszerű anyagból kialakított fenőkő töredéke, H: 2 cm, Sz: 6 cm (2004.07.31.).
- Lábos fenéktöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 7 cm, Sz: 9 cm (2004.07.32.).
- Lábos oldaltöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 7 cm, Sz: 8 cm (2004.07.33.).
- Lábos oldaltöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 4 cm, Sz: 6 cm (2004.07.34.).
- Lábos oldaltöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 4 cm, Sz: 7 cm (2004.07.35.).
- Lábos peremtöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 17 cm, Sz: 10 cm (2004.07.36.).
- Lábos oldaltöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 5 cm, Sz: 3 cm (2004.07.37.).

- Lábos oldaltöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 8 cm, Sz: 6 cm (2004.07.38.).
- Lábos oldaltöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 7 cm, Sz: 2 cm (2004.07.39.).
- Lábos oldaltöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.07.40.).
- Lábos oldaltöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 4 cm, Sz: 3 cm (2004.07.41.).
- Lábos oldaltöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 4 cm, Sz: 3 cm (2004.07.42.).
- Lábos peremtöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 6 cm, Sz: 7 cm (2004.07.43.).
- Lábos fültöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 4 cm, Sz: 5 cm (2004.07.44.).
- Lábos peremtöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 18 cm, Sz: 10 cm (2004.07.45.).
- Lábos perem- és fültöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 10 cm, Sz: 5 cm (2004.07.46.).
- Lábos peremtöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 12 cm, Sz: 9 cm (2004.07.47.).
- Lábos peremtöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 3 cm, Sz: 7 cm (2004.07.48.).
- Lábos peremtöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 23 cm, Sz: 11 cm, (2004.07.49.).
- Lábos lába, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 6 cm, Sz: 9 cm (2004.07.50.).
- Lábos perem- és fültöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 5 cm, Sz: 9 cm (2004.07.51.).
- Lábos lába, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 7 cm, Sz: 8 cm (2004.07.52.).
- Lábos lába, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 7 cm, Sz: 9 cm (2004.07.53.).
- Lábos fenéktöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 10 cm, Sz: 12 cm (2004.07.54., 18. tábla 1).
- Lábos fenéktöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 8 cm, Sz: 8 cm (2004.07.55.).
- Lábos fültöredéke, kívül fekete kormos, belül zöld mázas lábos töredéke, máza meglehetősen kopott, a töredékek részben összeillenek, H: 4 cm, Sz: 9 cm (2004.07.56.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 13 cm, Sz: 13 cm (2004.07.57., 4. tábla 2).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 7 cm, Sz: 9 cm (2004.07.58.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 7 cm, Sz: 7 cm (2004.07.59.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem mázatlan töredéke, H: 12 cm, Sz: 12 cm (2004.07.60.).
- Kályhaszem oldaltöredéke, tányér alakú kályhaszem mázatlan töredéke, H: 12 cm, Sz: 11 cm (2004.07.61.).

- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 9 cm, Sz: 7 cm (2004.07.62.).
- Kályhaszem oldaltöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.07.63.).
- Kályhaszem oldaltöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 6 cm, Sz: 3 cm (2004.07.64.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 21 cm, Sz: 7 cm (2004.07.65.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 11 cm, Sz: 9 cm (2004.07.66.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 3 cm, Sz: 5 cm (2004.07.67.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 9 cm, Sz: 5 cm (2004.07.68.).
- Kályhaszem fenéktöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 11 cm, Sz: 8 cm (2004.07.69.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 9 cm, Sz: 8 cm (2004.07.70.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 16 cm, Sz: 5 cm (2004.07.71.).
- Kályhaszem fenéktöredéke, tányér alakú kályhaszem mázatlan töredéke, H: 15 cm, Sz: 7 cm (2004.07.72.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem mázatlan töredéke, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2004.07.73.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem mázatlan töredéke, H: 11 cm, Sz: 10 cm (2004.07.74.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 13 cm, Sz: 14 cm (2004.07.75.).
- Kályhaszem peremtöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 13 cm, Sz: 9 cm (2004.07.76., 4. tábla 2).
- Kályhaszem oldaltöredéke, tányér alakú kályhaszem belső oldalán zöld mázas, erősen kopott töredéke, H: 6 cm, Sz: 3 cm (2004.07.77.).
- Tál, fehér engóbos, Pá: 40 cm, Fá: 25 cm, M: 10 cm (2004.07.78., 11. tábla 4).
- Tál, fehér engóbos tál, sgraffitós díszítéssel, Pá: 30 cm, Fá: 14 cm, M: 12 cm (2004.07.79., 16. tábla 1).
- Tál, fehér engóbos tál folytatott és írókázott díszítéssel, Pá: 37 cm, Fá: 18 cm, M: 12 cm (2004.07.80., 16. tábla 2).
- Tál, fehér engóbos tál folytatott és írókázott díszítéssel, Pá: 37 cm, Fá: 18 cm, M: 12 cm (2004.07.81., 16. tábla 3).
- Tál, fehér engóbos tál folytatott és írókázott díszítéssel, Pá: 37 cm, Fá: 18 cm, M: 12 cm (2004.07.82., 16. tábla 4).
- Tányér fenéktöredéke, fehér engóbos alapon írókázott mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.8.1.).
- Tányér fenéktöredéke, fehér engóbos alapon írókázott mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 3 cm (2004.8.2.).
- Tányér fenéktöredéke, fehér engóbos alapon írókázott mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2004.8.3.).
- Tányér oldaltöredéke, folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 4 cm (2004.8.4.).

- Tányér peremtöredéke, fehér engóbos alapon írókázott mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 4 cm (2004.8.5., 23. tábla 1).
- Tányér oldaltöredéke, fehér engóbos alapon írókázott mázas tányér töredéke, H: 1 cm, Sz: 2 cm (2004.8.6., 23. tábla 7).
- Tányér fenéktöredéke, fehér engóbos alapon írókázott mázas tányér töredéke, H: 10 cm, Sz: 7 cm (2004.8.7., 23. tábla 2).
- Tányér fenéktöredéke, fehér engóbos alapon írókázott mázas tányér töredéke, H: 13 cm, Sz: 9 cm (2004.8.8.).
- Tányér peremtöredéke, fehér engóbos alapon írókázott mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2004.8.9., 23. tábla 4).
- Tányér fenéktöredéke, fehér engóbos alapon írókázott mázas tányér töredéke, H: 12 cm, Sz: 12 cm (2004.08.10., 23. tábla 3).
- Tányér fenéktöredéke, sgraffitós, mázas, H: 4 cm, Sz: 5 cm (2004.08.11., 23. tábla 5).
- Tányér peremtöredéke, fehér engóbos alapon írókázott mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 5 cm (2004.08.12.).
- Tányér fenéktöredéke, sgraffitós, mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 4 cm (2004.08.13., 23. tábla 6).
- Tányér fenéktöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 6 cm (2004.08.14.).
- Tányér fenéktöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 6 cm (2004.08.15.).
- Tányér peremtöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.08.16.).
- Tányér fenéktöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 12 cm, Sz: 10 cm (2004.08.17., 22. tábla 1).
- Tányér peremtöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 7 cm, Sz: 7 cm (2004.08.18., 22. tábla 2).
- Tányér peremtöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 3 cm (2004.08.19.).
- Tányér peremtöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2004.08.20., 22. tábla 3).
- Tányér fenéktöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.08.21.).
- Tányér peremtöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2004.08.22., 22. tábla 4).
- Tányér fenéktöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 10 cm, Sz: 13 cm (2004.08.23., 22. tábla 5).
- Tányér fenéktöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.08.24.).
- Tányér fenéktöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.08.25.).
- Tányér peremtöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 4 cm (2004.08.26.).
- Kuglófsütő töredéke, sárga mázas kuglófsütő perem- és oldaltöredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.08.27., 24. tábla 1).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 14 cm, Sz: 8 cm (2004.08.28.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 10 cm, Sz: 3 cm (2004.08.29., 24. tábla 2).

- Tányér peremtöredéke, fehér alapon késsel írókázott mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 6 cm (2004.08.30., 22. tábla 6).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 5 cm (2004.08.31.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 8 cm, Sz: 6 cm (2004.8.32.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.08.33.).
- Tányér fenéktöredéke, fehér alapon késsel írókázott mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2004.08.34.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2004.08.35.).
- Tányér peremtöredéke, fehér alapon késsel írókázott mázas tányér töredéke, H: 9 cm, Sz: 7 cm (2004.08.36., 22. tábla 7).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 6 cm (2004.08.37.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.08.38.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2004.08.39.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.08.40.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.08.41.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 9 cm, Sz: 7 cm (2004.08.42.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 14 cm, Sz: 7 cm (2004.08.43., 21. tábla 3).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 16 cm, Sz: 5 cm (2004.08.44., 21. tábla 4).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 8 cm (2004.08.45.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 9 cm, Sz: 8 cm (2004.08.46.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 10 cm, Sz: 6 cm (2004.08.47.).
- Tányér fenéktöredéke, alján fehér alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 8 cm (2004.8.48., 20. tábla 4).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 8 cm, Sz: 5 cm (2004.8.49.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 7 cm, Sz: 8 cm (2004.08.50., 21. tábla 5).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.08.51.).
- Tányér peremtöredéke, világosbarna alapon írókával díszített, hullámos peremű mázas kistányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 3 cm (2004.08.52.).
- Tányér peremtöredéke, világosbarna alapon írókával díszített, hullámos peremű mázas kistányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 3 cm (2004.08.53.).

- Tányér peremtöredéke, világosbarna alapon írókával díszített, hullámos peremű mázas kistányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 2,5 cm (2004.08.54.).
- Tányér peremtöredéke, világosbarna alapon írókával díszített, hullámos peremű mázas kistányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 2 cm (2004.08.55.).
- Üvegkorsó szája, zöld hutaüvegből készített korsó szája a szalagfűl indulásával, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.08.56., 24. tábla 3).
- Tányér peremtöredéke, világosbarna alapon írókával díszített peremű mázas kistányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 2,5 cm (2004.08.57.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával és folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 2 cm, Sz: 4 cm (2004.08.58.).
- Tányér oldaltöredéke, fehér alapon zöld folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 3 cm (2004.08.59.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával és folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 3 cm (2004.08.60., 24. tábla 4).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával és folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 11 cm, Sz: 8 cm (2004.08.61.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2004.08.62.).
- Tányér fenéktöredéke, sgraffitós, mázas tányér töredéke, H: 8 cm, Sz: 4 cm (2004.08.63.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával és folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.08.64.).
- Tányér peremtöredéke, világosbarna alapon írókával díszített peremű mázas tányér töredéke, H: 9 cm, Sz: 2 cm (2004.08.65.).
- Tányér oldaltöredéke, fehér alapon zöld folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 7 cm, Sz: 9 cm (2004.08.66.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 7 cm, Sz: 3 cm (2004.08.67.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2004.08.68.).
- Tányér peremtöredéke, fehér alapon zöld folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2004.08.69).
- Tányér oldaltöredéke, fehér alapon zöld írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.08.70.).
- Tányér peremtöredéke, fehér alapon zöld írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 5 cm (2004.08.71.).
- Tányér fenéktöredéke, fehér alapon zöld folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 7 cm, Sz: 7 cm (2004.08.72.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2004.08.73.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.08.74.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 10 cm, Sz: 11 cm (2004.08.75., 24. tábla 5).
- Kancsó oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókázott mázas kancsó szalagfüles oldaltöredéke, H: 4 cm, Sz: 3 cm (2004.08.76., 24. tábla 6).
- Tányér peremtöredéke, barna írókával díszített mázas, hullámos peremű tányér töredéke, H: 8 cm, Sz: 2 cm (2004.08.77., 24. tábla 7).
- Fazék peremtöredéke, feketére égetett fazék töredéke, H: 4 cm, Sz: 2 cm (2004.08.78.).

- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 2 cm, Sz: 2 cm (2004.08.79.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.08.80., 20. tábla 3).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 3 cm (2004.08.81.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 13 cm, Sz: 7 cm (2004.08.82.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 3 cm (2004.08.83.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 16 cm, Sz: 13 cm (2004.08.84.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.08.85.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 10 cm, Sz: 6 cm (2004.8.86.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 4 cm (2004.08.87.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2004.08.88.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.08.89.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 3 cm (2004.08.90.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 11 cm, Sz: 10 cm (2004.08.91., 20. tábla 5).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 7 cm (2004.08.92.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2004.08.93.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2004.08.94.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 6 cm (2004.08.95.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 10 cm, Sz: 5 cm (2004.08.96.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 6 cm (2004.08.97.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 3 cm (2004.08.98.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 7 cm (2004.08.99.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 9 cm, Sz: 5 cm (2004.08.100.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2004.08.101., 20. tábla 6).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 3 cm (2004.08.102.).

- Kancsó oldaltöredéke, fehér alapon mázazott kancsó, oldalán látszik a fül indítása, H: 5 cm, Sz: 6 cm (2004.08.103.).
- Tányér peremtöredéke, világosbarna alapon írókával díszített peremű mázas kistányér töredéke, H:14 cm, Sz: 13 cm (2004.08.104.).
- Tányér oldaltöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 2 cm (2004.08.105.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 4 cm (2004.08.106.).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 15 cm, Sz: 3 cm (2004.08.107.).
- Tányér fenéktöredéke, sgraffitós, mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 5 cm (2004.08.108., 23. tábla 8).
- Tányér oldaltöredéke, zöld folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.08.109.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával és folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2004.08.110.).
- Tányér oldaltöredéke, világosbarna alapon írókával díszített peremű, mázas kistányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 3 cm (2004.08.111.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon folytatással díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 2 cm (2004.08.112.).
- Tányér fenéktöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 6 cm (2004.08.113.).
- Tányér oldaltöredéke, világosbarna alapon írókával díszített peremű, mázas kistányér töredéke, H: 10 cm, Sz: 4 cm (2004.08.114.).
- Tányér oldaltöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 4 cm, Sz: 3 cm (2004.08.115.).
- Tányér peremtöredéke, fehér alapon zöld írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2004.08.116.).
- Tányér fenéktöredéke, világosbarna alapon írókával díszített peremű, mázas kistányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2004.08.117.).
- Tányér peremtöredéke, fehér alapon zöld írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2004.08.118., 23. tábla 10).
- Tányér peremtöredéke, sötétbarna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 10 cm, Sz: 3 cm (2004.08.119.).
- Tányér peremtöredéke, barna alapon írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2004.08.120.).
- Tányér peremtöredéke, fehér alapon zöld írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 7 cm, Sz: 9 cm (2004.08.121., 23. tábla 9, 11).
- Tányér oldaltöredéke, sgraffitós, mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 2 cm (2004.08.122.).
- Tányér oldaltöredéke, fehér alapon zöld írókával díszített mázas tányér töredéke, H: 3 cm, Sz: 1 cm (2004.08.123.).
- Peremtöredék, fehér, mázas kerámiatárgy peremtöredéke, H: 3 cm, Sz: 3 cm (2004.08.124., 22. tábla 8).
- Tányér fenéktöredéke, világosbarna alapon írókával díszített peremű, mázas kistányér töredéke, H: 13 cm, Sz: 11 cm (2004.08.125., 22. tábla 9).
- Tányér oldaltöredéke, fehér alapon barna, sárga, kék, zöld vonalakkal díszített tányér oldaltöredéke, H: 9 cm, Sz: 9 cm (2004.08.126., 23. tábla 12).

- Tányér peremtöredéke, világosbarna alapon írókával díszített peremű, mázas kistányér töredéke, H: 9 cm, Sz: 7 cm (2004.08.127.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér perem- és oldaltöredéke, H: 12 cm, Sz: 16 cm (2005.2.1.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér perem- és oldaltöredéke, a peremen írókázott díszítéssel, H: 16 cm, Sz: 8 cm (2005.2.2.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér perem- és oldaltöredéke, a peremen írókázott díszítéssel, H: 14 cm, Sz: 7 cm (2005.2.3.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér perem- és oldaltöredéke, a peremen írókázott díszítéssel, H: 17 cm, Sz: 9 cm (2005.2.4.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér perem- és oldaltöredéke, a peremen írókázott díszítéssel, H: 9 cm, Sz: 7 cm (2005.2.5.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér perem- és oldaltöredéke, H: 12 cm, Sz: 5 cm (2005.2.6.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér perem- és oldaltöredéke, H: 10 cm, Sz: 8 cm (2005.2.7.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér perem- és oldaltöredéke, H: 10 cm, Sz: 9 cm (2005.2.8.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke, a peremen írókázott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 9 cm (2005.2.9.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke, a peremen írókázott díszítéssel, H: 9 cm, Sz: 6 cm (2005.02.10.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke, a peremen írókázott díszítéssel, H: 11 cm, Sz: 9 cm (2005.02.11.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér oldaltöredéke, a peremen írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 8 cm (2005.02.12.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 2,5 cm (2005.02.13.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 5 cm (2005.02.14.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 4 cm (2005.02.15.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos kistányér töredéke perem- és oldaltöredéke, H: 5 cm, Sz: 6 cm (2005.02.16.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 4 cm (2005.02.17.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 3,5 cm (2005.02.18.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 3 cm (2005.02.19.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 4 cm, Sz: 5 cm (2005.02.20.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 5,5 cm, Sz: 4,5 cm (2005.02.21.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2005.02.22.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 5 cm (2005.02.23.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 6 cm (2005.02.24.).
- Tányér töredéke, fehér engóbos tányér peremtöredéke, írókázott díszítéssel, H: 15 cm, Sz: 7 cm (2005.02.25.).

- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér peremtöredéke, H: 8 cm, Sz: 8 cm (2005.02.26.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér peremtöredéke, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2005.02.27.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 5 cm (2005.02.28.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 9 cm, Sz: 4 cm (2005.02.29.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2005.02.30.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér peremtöredéke, H: 4 cm, Sz: 6 cm (2005.02.31.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér peremtöredéke, H: 3 cm, Sz: 3 cm (2005.02.32.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér oldal- és peremtöredéke, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2005.02.33.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér fenéktöredéke, H: 7 cm, Sz: 7 cm (2005.02.34.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2005.02.35.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 4 cm (2005.02.36.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 6 cm (2005.02.37.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2005.02.38.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 3 cm (2005.02.39.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos kistányér peremtöredéke, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2005.02.40.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2005.02.41.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke, H: 7 cm, Sz: 3 cm (2005.02.42.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 11 cm, Sz: 3,5 cm (2005.02.43.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 18 cm, Sz: 7 cm (2005.02.44.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 4 cm (2005.02.45.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 9 cm, Sz: 3 cm (2005.02.46.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 13 cm, Sz: 6 cm (2005.02.47.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 5 cm (2005.02.48.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér perem- és oldaltöredéke, H: 12 cm, Sz: 10 cm (2005.02.49.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 11 cm, Sz: 10 cm (2005.02.50.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 13 cm, Sz: 15 cm (2005.02.51.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér perem- és oldaltöredéke, H: 16 cm, Sz: 7 cm (2005.02.52.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 9 cm (2005.02.53.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 15 cm (2005.02.54.).

- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 11 cm (2005.02.55.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 11 cm, Sz: 5 cm (2005.02.56.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 13 cm, Sz: 6 cm (2005.02.57.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 3 cm, Sz: 7 cm (2005.02.58.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 9 cm (2005.02.59.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 8 cm (2005.02.60.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 14 cm, Sz: 10 cm (2005.02.61.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 18 cm, Sz: 3 cm (2005.02.62.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 12 cm (2005.02.63.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 9 cm (2005.02.64.).
- Tál töredéke, barna engóbos tál oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 21 cm, Sz: 18 cm (2005.02.65.).
- Fültöredék, vörös engóbbal borított, kerek átmetszetű fül töredéke, H: 6 cm, Sz: 1 cm (2005.02.66.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 9 cm (2005.02.67.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 10 cm (2005.02.68.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 11 cm (2005.02.69.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 14 cm, Sz: 11 cm (2005.02.70.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 11 cm, Sz: 11 cm (2005.02.71.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér perem-, oldal- és fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 15 cm, Sz: 15 cm (2005.02.72.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 14 cm, Sz: 12 cm (2005.02.73.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 8 cm (2005.02.74.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 11 cm (2005.02.75.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 12 cm (2005.02.76.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 10 cm (2005.02.77.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 11 cm (2005.02.78.).

- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 20 cm, Sz: 11 cm (2005.02.79.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 10 cm (2005.02.80.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 14 cm, Sz: 3 cm (2005.02.81.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 13 cm, Sz: 7 cm (2005.02.82.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 8 cm (2005.02.83.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 19 cm, Sz: 11 cm (2005.02.84.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 7 cm (2005.02.85.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2005.02.86.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2005.02.87.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 5 cm (2005.02.88.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2005.02.89.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 13 cm, Sz: 8 cm (2005.02.90.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 10 cm (2005.02.91.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 20 cm, Sz: 12 cm (2005.02.92.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2005.02.93.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2005.02.94.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2005.02.95.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2005.02.96., 6. tábla 1).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2005.02.97., 6. tábla 2).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 4 cm, Sz: 6 cm (2005.02.98.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 3 cm (2005.02.99.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 8 cm (2005.02.100., 6. tábla 3).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 5 cm (2005.02.101., 6. tábla 4).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 5 cm (2005.02.102., 6. tábla 5).

- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 9 cm, Sz: 8 cm (2005.02.103., 6. tábla 6).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 8 cm (2005.02.104., 6. tábla 7).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 11 cm, Sz: 8 cm (2005.02.105., 6. tábla 8).
- Tányér töredéke, barna engóbos kistányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2005.02.106.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 4 cm (2005.02.107.).
- Tányér töredéke, barna engóbos kistányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 3 cm (2005.02.108.).
- Tányér töredéke, barna engóbos kistányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 3 cm (2005.02.109., 7. tábla 1).
- Tányér töredéke, barna engóbos kistányér perem- és oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 8 cm (2005.02.110.).
- Tányér töredéke, barna engóbos kistányér perem- és oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 9 cm (2005.02.111., 7. tábla 2).
- Tányér töredéke, barna engóbos kistányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2005.02.112., 7. tábla 3).
- Tányér töredéke, barna engóbos kistányér perem- és oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 8 cm (2005.02.113., 7. tábla 4).
- Tányér töredéke, barna engóbos kistányér perem- és oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 9 cm, Sz: 9 cm (2005.02.114., 7. tábla 5).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldalöredéke írókázott díszítéssel, H: 11cm, Sz: 11 cm (2005.02.115., 14. tábla 2).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldalöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 10 cm (2005.02.116., 14. tábla 2).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 20 cm, Sz: 12 cm (2005.02.117., 14. tábla 2).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 14 cm (2005.02.118., 14. tábla 2).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 14 cm, Sz: 14 cm (2005.02.119., 14. tábla 2).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldalöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 8 cm (2005.02.120., 14. tábla 2).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 14 cm (2005.02.121., 14. tábla 2). (2005.02.115-2005.02.121. restaurált, kiegészített edény összetartozó töredékei)
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 13 cm, Sz: 12 cm (2005.02.122.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 18 cm, Sz: 8 cm (2005.02.123.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 10 cm (2005.02.124.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 13 cm, Sz: 7 cm (2005.02.125.).

- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 8 cm (2005.02.126.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 6 cm (2005.02.127.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 7 cm (2005.02.128.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 9 cm (2005.02.129.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H:18 cm, Sz: 9 cm (2005.02.130.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 17 cm, Sz: 5 cm (2005.02.131.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 9 cm, Sz: 8 cm (2005.02.132.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 7 cm (2005.02.133.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2005.02.134.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 9 cm (2005.02.135.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 11 cm (2005.02.136.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 3 cm (2005.02.137.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 8 cm (2005.02.138.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 6 cm (2005.02.139.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 8 cm (2005.02.140.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 7 cm (2005.02.141.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 12 cm (2005.02.142.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 7 cm (2005.02.143.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 13 cm, Sz: 9 cm (2005.02.144.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 6 cm (2005.02.145.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 12 cm (2005.02.146.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 7 cm (2005.02.147.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 13 cm, Sz: 9 cm (2005.02.148.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 10 cm, Sz: 3 cm (2005.02.149.).

- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 6 cm (2005.02.150.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2005.02.151.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2005.02.152.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2005.02.153.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 5 cm (2005.02.154.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 11 cm, Sz: 10 cm (2005.02.155.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 11 cm (2005.02.156.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2005.02.157.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 8 cm (2005.02.158.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 6 cm (2005.02.159.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2005.02.160.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 9 cm, Sz: 9 cm (2005.02.161., 6. tábla 9).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér oldaltöredéke írókázott díszítéssel, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2005.02.162.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 7 cm (2005.02.163.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 6 cm, Sz: 6 cm (2005.02.164.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 8 cm, Sz: 5 cm (2005.02.165.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 13 cm, Sz: 7 cm (2005.02.166.).
- Tányér töredéke, vörös engóbos tányér fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2005.02.167., 17. tábla 3).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 12 cm, Sz: 12 cm (2005.02.168.).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér peremtöredéke írókázott díszítéssel, H: 16 cm, Sz: 11 cm (2005.02.169., 12. tábla 2).
- Tányér töredéke, barna engóbos tányér oldal- és fenéktöredéke írókázott díszítéssel, H: 7 cm, Sz: 10 cm (2005.02.170.).
- Tál, fehér engóbos tál folytatott és írókázott díszítéssel, Pá: 35 cm, Fá: 20 cm, M: 8 cm (2005.3.1., 27. tábla 1).
- Tál töredéke, barna engóbos, folytatott és írókázott tál összetartozó oldal- és fenéktöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólommázzal, selejt, H: 24 cm, Sz: 10 cm (2005.4.1.).
- Tál töredéke, barna engóbos, folytatott és írókázott tál összetartozó oldal- és fenéktöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólommázzal, selejt, H: 21 cm, Sz: 8 cm (2005.4.2.).

- Tál töredéke, barna engóbos, folytatott és írókázott tál összetartozó oldal- és fenéktöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 16 cm, Sz: 12 cm (2005.4.3.).
- Tál töredéke, barna engóbos, folytatott és írókázott tál összetartozó oldal- és fenéktöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 7 cm, Sz: 6 cm (2005.4.4.).
- Tál töredéke, barna engóbos, folytatott és írókázott tál összetartozó oldal- és fenéktöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 8 cm, Sz: 7 cm (2005.4.5.).
- Tál töredéke, barna engóbos, folytatott tál összetartozó oldaltöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 8 cm, Sz: 5 cm (2005.5.1.).
- Tál töredéke, barna engóbos, folytatott és írókázott tál összetartozó oldaltöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2005.5.2.).
- Tál töredéke, barna engóbos, írókázott tál összetartozó peremtöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 7 cm, Sz: 4 cm (2005.6.1., 15. tábla 1).
- Tál töredéke, barna engóbos, írókázott tál összetartozó peremtöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 5 cm, Sz: 5 cm (2005.6.2., 15. tábla 2).
- Tál töredéke, barna engóbos, írókázott tál összetartozó peremtöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 5 cm, Sz: 4 cm (2005.6.3., 15. tábla 3).
- Tál töredéke, barna engóbos, írókázott tál összetartozó peremtöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 5 cm, Sz: 3 cm (2005.6.4.).
- Tál töredéke, barna engóbos, írókázott tál összetartozó peremtöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 10 cm, Sz: 4 cm (2005.6.5., 15. tábla 4).
- Tál töredéke, barna engóbos, írókázott tál összetartozó peremtöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 6 cm, Sz: 4 cm (2005.6.6.).
- Tál töredéke, barna engóbos, írókázott tál összetartozó peremtöredéke, külső oldalán megfolyt zöld ólomházzal, selejt, H: 7 cm, Sz: 3 cm (2005.6.7.).
- Tál, sötétbarna, ólomházas írókázott és folytatott tál, Pá: 35 cm, Fá: 21 cm, M: 9 cm (2005.7.1., 27. tábla 2).
- Tál töredékei, sötétbarna, öblében fehér, ólomházas írókázott és folytatott tál összetartozó töredékei, Pá: 35 cm, Fá: 20 cm, M: 8 cm (2005.7.2., 26. tábla 1).
- Tányér, sötétbarna, ólomházas írókázott tányér, Pá: 20 cm, Fá: 13 cm, M: 4 cm (2005.7.3., 28. tábla 1).
- Tányér, sötétbarna, ólomházas írókázott tányér, Pá: 24 cm, Fá: 16 cm, M: 6 cm (2005.7.4., 28. tábla 2).
- Tányér, sötétbarna, ólomházas írókázott tányér, Pá: 24 cm, Fá: 16 cm, M: 6 cm (2005.7.5., 26. tábla 2).
- Tál, sötétbarna, ólomházas írókázott tál, Pá: 36 cm, Fá: 20 cm, M: 9 cm (2005.7.6., 29. tábla 1).
- Tányér, sötétbarna, ólomházas írókázott és folytatott tányér, Pá: 21 cm, Fá: 15 cm, M: 4 cm (2005.7.7.).
- Tányér töredéke, sötétbarna, ólomházas írókázott tányér töredéke, H: 6 cm, Sz: 5 cm (2005.7.8.).
- Tányér, barna engóbos, folytatott és írókázott tányér, Pá: 20 cm, Fá: 15 cm, M: 4 cm (2005.7.9.).
- Tál töredékei, vörös barna, ólomházas, folytatott és írókázott tál összetartozó töredékei, Pá: 35 cm, Fá: 21 cm, M: 9 cm (2005.07.10., 19. tábla 1).
- Tál töredékei, vörös barna, ólomházas, folytatott és írókázott tál összetartozó töredékei, Pá: 35 cm, Fá: 21 cm, M: 9 cm (2005.07.11., 19. tábla 2).
- Tányér töredékei, vörös barna, ólomházas, folytatott és írókázott tányér összetartozó töredékei, Pá: 20 cm, Fá: 14 cm, M: 4 cm (2005.07.12., 26. tábla 3).
- Tányér, vörös barna, ólomházas, folytatott és írókázott tányér összetartozó töredékei, Pá: 20 cm, Fá: 14 cm, M: 4 cm (2005.07.13.).

- Tányér töredéke, fehér alapon írókázott, ólommázás tányér töredéke, Pá: 20 cm, Fá: 15 cm, M: 4 cm (2005.07.14., 17. tábla 4).
- Kistál, fehér alapon írókázott, ólommázás kistál, Pá: 13 cm, Fá: 9 cm, M: 5 cm (2005.07.15.).
- Tányér, fehér alapon írókázott, ólommázás tányér töredéke, Pá: 20 cm, Fá: 15 cm, M: 4 cm (2005.07.16.).
- Korsó töredékei, kívül sárga, belül barna korsó összetartozó töredékei, Pá: 7 cm (2005.07.17., 17. tábla 5).
- Tányér töredéke, sötétbarna, ólommázás írókázott és folytatott tányér fél töredéke, Pá: 18 cm, Fá: 11 cm, M: 3 cm (2005.8.1., 21. tábla 1)
- Kistál töredéke, fehér alapon írókázott, ólommázás kistál töredéke, Pá: 14 cm, Fá: 9 cm, M: 4 cm (2005.8.2., 21. tábla 2).
- Tál, fehér alapon írókázott, ólommázás tál, Pá: 32 cm, Fá: 18 cm, M: 8 cm (2005.8.3., 27. tábla 4).
- Tál, sötétbarna, ólommázás írókázott és folytatott tál, Pá: 35 cm, Fá: 21 cm, M: 9 cm (2005.8.4.).

Fazekasműhely betöltése 2. rétegből kiemelt, külön leltározott tárgyak

- Nagytál, ólommázás, szabálytalan alakú, nehéz, vörösesre égetett, az öble fehér, a pereme négerbarna, restaurált, kiegészített. Sincses, széles rámás peremű, rátett vízszintes akasztófüllel a belső sinc vonalában, a fenék fölött 4 cm távolságban. A tál öblében négerbarna és vörösesbarna virágokból álló csokor van. A zöld sziklevelekből hosszú száron színes ragyogatóval díszített margitvirágok és gránátalma-motívumok indulnak. A virágcsokrot zöld levelek zárják. A sincen zöld vonal, majd zöld pöttyök, valamint körbefutó fehér vonal között fehér hullámvonal fut körbe. A peremen fehér Szent Bernát lángja-dísz és vörösesbarna, valamint zöld margitvirágok. A rámás szél indulásánál a belső öbölben fehér dísz fut körbe. Pá: 43–46 cm, Fá: 22,5 cm, M: 15 cm (2000.3.1.).
- Tál, ólommázás, szabálytalan alakú, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető, sárgán ragyogó csillámokkal. Sincses, rámás peremű, az akasztófül helyén kiegészített. A fehér alapszínű tányér öblében vörösesbarna, zöld és négerbarna sziklevelekből induló szimmetrikus

2. kép. Mórág, fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás tál, öblében virágcsokorral (2000.3.2.)

3. kép. Mórág, fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás tányér, öblében margitvirágokkal (2000.3.7.)

virágcsokor van. A sajátos díszítmény virágai a négyszirmú margitvirág, tulipán mellett leginkább gránátalmához hasonlítanak. A tányér peremén a sinc fölött és a ráma alatt körbefutó vékony zöld vonalak között zöld levelekkel és akantuszlevelekkel, vörösesbarna és négerbarna vonalakkal díszített íves zöld vonal fut körbe. A perem szélét a fehér ráma zárja. Pá: 30–31 cm, Fá: 13,5 cm, M: 7,5 cm (2000.3.2.).

- Tányér, ólommázás, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Sincés, rámás peremű, az akasztófül helyén kiegészített. A fehér alapszínű tányér öblében vörösesbarna, zöld és négerbarna sziklevelekből induló szimmetrikus virágcsokor van. A sajátos díszítmény virágai a négyszirmú margitvirág, tulipán mellett leginkább gránátalmához hasonlítanak. A tányér peremén a sinc fölött és a ráma alatt körbefutó vékony zöld vonalak között zöld levelekkel és akantuszlevelekkel, vörösesbarna és négerbarna vonalakkal díszített íves zöld vonal fut körbe. A perem szélét a fehér ráma zárja. Pá: 24–25 cm, Fá: 15 cm, M: 5,7 cm (2000.3.3.; 2. kép).
 - Tányér, ólommázás, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Sincés, rámás peremű, az akasztófül helyén kiegészített. A fehér alapszínű tányér öblében szimmetrikus virágcsokor, melynek négyszirmú négerbarna és vörösesbarna margitvirágai zöld és négerbarna ragyogtatókkal díszítettek. A tányér peremén a sinc fölött és a ráma alatt vékony négerbarna, vörösesbarna és zöld vonal fut körbe. A perem szélét a fehér ráma zárja. Pá: 23,5–24 cm, Fá: 15,5 cm, M: 6,2 cm (2000.3.4.).
 - Tányér, ólommázás, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Sincés, rámás peremű, rátett akasztófüllel a fenéktől 2,5 cm-re. A fehér alapszínű tányér öblében szimmetrikus virágcsokor, melynek négyszirmú négerbarna és vörösesbarna margitvirágai ragyogtatókkal díszítettek. A tányér peremén a sinc fölött és a ráma alatt vékony zöld vonal fut körbe, melyek közét négerbarna és vörösesbarna ívelt koszorú motívum tölti ki. A perem szélét függőleges zöld vonalak és pöttyök díszítik. Pá: 24,5–25 cm, Fá: 16,5 cm, M: 4,5 cm (2000.3.5.).
- Tányér, ólommázás, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Sincés, rátett akasztófüllel a fenéktől 1 cm-re. A fehér alapszínű tányér öblében zöld és

- négerbarna sziklevelekből induló szimmetrikus, három virágból álló csokor. A hosszú száron lengő két ötszirmú négerbarna margitvirág és a középső gyöngyvirág ragyogatókkal díszített. A tányér peremét négerbarna vonalból zöld rövid folytatás díszíti, fölötté vörösesbarna pöttyökkel. Pá: 20,5 cm, Fá: 14 cm, M: 3 cm (2000.3.6.).
- Tányér, ólomházas, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Sínces, rátett akasztófüllel a fenéktől 1,7 cm-re. A fehér alapszínű tányér öblében vörösesbarna és négerbarna sziklevelekből induló szimmetrikus virágcsokor. A levelek kontúrozottak, hosszú száron két zöld margitvirág sárga, sötét- és vörösesbarna szíromközépével. A tányér peremét négerbarna és zöld vonal és négerbarna hullámvonal díszíti. Pá: 20 cm, Fá: 13 cm, M: 3,5 cm (2000.3.7.; 3. kép).
 - Tányér, ólomházas, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Legömbölyített rövid peremű, sínces, rátett akasztófüllel a fenéktől 1,7 cm-re. A fekete alapszínű tányér öblében egyetlen virág vörösesbarna és sárga szíromlevelekkel, fehér ragyogatókkal és levelekkel. A tányér peremén fehérből induló rövid zöld folytatásos díszítés. Pá: 19 cm, Fá: 11,5 cm, M: 3,8 cm (2000.3.8.).
 - Tányér, ólomházas, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Legömbölyített rövid peremű, sínces, rátett akasztófüllel a fenéktől 1,5 cm-re. A fekete alapszínű tányér öblében hármas virágcsokor. A két hosszú száron lengő szélső zöld szirmú margitvirág közepén vörösesbarna és fehér szíromközépével. A középső tulipánszerű virágot ragyogatók veszik körül. A tányér peremén vörösesbarna-fehér rövid folytatás. Pá: 19,5 cm, Fá: 14,3 cm, M: 3,5 cm (2000.3.9.).
 - Tányér, ólomházas, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Legömbölyített rövid peremű, sínces, rátett akasztófüllel a fenéktől 1 cm-re. A fekete alapszínű tányér öblében stilizált sziklevelekből induló szimmetrikus virágcsokor. A két zöld ragyogatókkal kísért hosszú száron lengő vörösesbarna szirmú margitvirág közepén fehér és zöld szíromközépével, zöld ragyogatókkal. A középső záró motívum szintén erősen stilizált. A tányér peremén fehér-zöld rövid folytatás, fölötté vörösesbarna pöttyökkel díszítve. Az akasztófül elnyomódott. Pá: 20 cm, Fá: 13,5 cm, M: 4 cm (2000.3.10.).
 - Tányér, ólomházas, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Legömbölyített rövid peremű, sínces, rátett akasztófüllel a fenéktől 2 cm-re. A fekete alapszínű tányér öblében kontúrozott fehér-zöld sziklevelekből induló szimmetrikus virágcsokor. A két fehér ostormotívummal kísért, hosszú száron lengő öt vörösesbarna szirmú margitvirág közepén fehér és zöld szíromközépével, zöld ragyogatókkal. A középső záró motívum erősen stilizált, talán gyöngyvirághoz hasonlít, fehér ragyogatókkal díszített. A tányér peremén vörösesbarna rövid folytatás. Pá: 20,5 cm, Fá: 14,5 cm, M: 3,2 cm (2000.3.11.).
 - Tányér, ólomházas, könnyű, sárgásra égetett, anyagában alig észrevehető, sárgán ragyogó csillámokkal. Legömbölyített rövid peremű, sínces, rátett akasztófüllel a fenéktől 2 cm-re. A fekete alapszínű tányér öblében egy stilizált margitvirág van zöld-fehér színekkel. A tányér peremén három vékony fehér csík fut körbe. Pá: 19,5 cm, Fá: 14,3 cm, M: 4 cm (2000.3.12.; 4. kép).
 - Tányér, ólomházas, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Legömbölyített rövid peremű, sínces, az akasztófül helyén kiegészített. A fekete alapszínű tányér öblében egy stilizált margitvirág van zöld, fehér, vörösesbarna és sárga színekkel. A tányér peremén egy vékony fehér csík fut körbe. Pá: 19,5 cm, Fá: 14,3 cm, M: 4 cm (2000.3.13.).
 - Kistál, ólomházas, nem teljesen szabályos kör alakú, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Mély, legömbölyített rövid peremmel, a fenéktől 1,5 cm-re rátett akasztófüllel. A sötétbarna alapszínű kistál öblében egy stilizált margitvirág van zöld, fehér és sárga színekkel, peremén három vékony fehér csík fut körbe. Pá: 14 cm, Fá: 7,5 cm, M: 3,5 cm (2000.3.14.; 5. kép).

4. kép. Mórág, fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás tányér, öblében stilizált margitvirággal (2000.3.12.)

- Kistál, ólommázás, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Mély, legömbölyített rövid peremmel, a fenéktől 1,5 cm-re rátett akasztófüllel. A sötétbarna alapszínű kistál öblében két stilizált margitvirág van zöld és fehér színekkel, peremén három vékony fehér csík fut körbe. Pá: 15 cm, Fá: 8 cm, M: 3,5 cm (2000.3.15.; 6. kép).

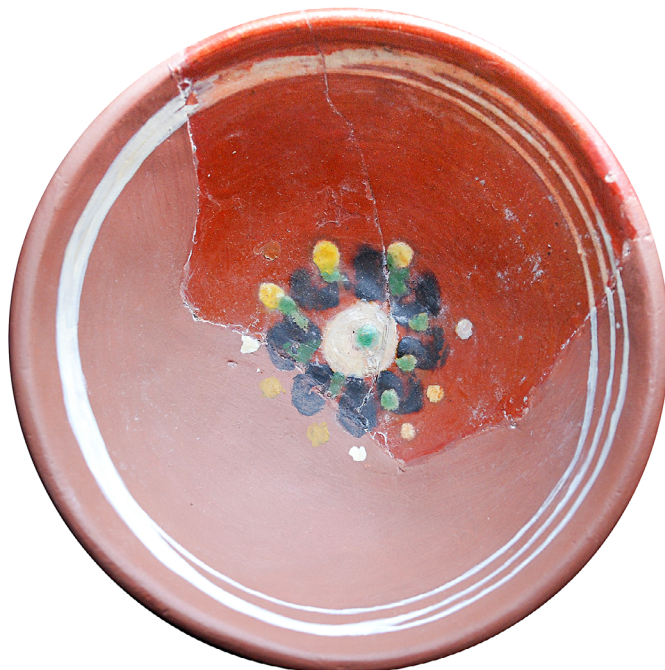

5. kép. Mórág, fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás kistál, öblében stilizált margitvirággal (2000.3.14.)

6. kép. Mórág, fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás kistál, öblében két stilizált margitvirággal (2000.3.15.)

- Kistál, ólommázás, könnyű, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csil-lámokkal. Mély, legömbölyített rövid peremmel, a fenéktől 2 cm-re rátett akasztófüllet. A vörösesbarna alapszínű kistál öblében egy stilizált margitvirág van zöld, fehér és sárga színekkel, peremén három vékony fehér csík fut körbe. Pá: 4 cm, Fá: 6,5 cm, M: 4 cm (2000.3.16.; 7. kép).

7. kép. Mórág, fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás kistál, öblében stilizált margitvirággal (2000.3.16.)

8. kép. Mórág, fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás kistál, öblében két hosszú száron fehér margitvirág van zöld ragyogatókkal (2000.3.17.)

Kistál, ólommázás, könnyű, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Mély, legömbölyített rövid peremmel, az akasztófül helyén kiegészített. A vörösesbarna alapszínű kistál öblében fekete sziklevélből induló szimmetrikus virágcsokor, két hosszú száron öt fehér szirmú margitvirág van zöld ragyogatókkal. A középső záró motívum erősen stilizált,

9. kép. Mórág, fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás kistál, öblében stilizált margitvirággal (2000.3.18.)

talán gyöngyvirághoz hasonlít, sárga ragyogatókkal díszített. A tányér peremén egy fekete és egy fehér csík fut körbe. Pá: 13,5 cm, Fá: 7 cm, M: 4 cm (2000.3.17.; 8. kép).

- Kistál, ólommazas, nehéz, vörösesre égetett, anyagában alig észrevehető sárgán ragyogó csillámokkal. Mély, legömbölyített rövid peremmel, az akasztófüllel a fenéktől 1,5 cm-re. A fehér alapszínű kistál öblében egy stilizált margitvirág van, peremén vékony sötétbarna csík fut körbe. Pá: 13 cm, Fá: 8 cm, M: 2,3 cm (2000.3.18.; 9. kép).
- Kályhapártadisz, trapéz alakú, előlapján fehér engóbozott, zsengeált féltermék. Felső csipkézett szélét az alsó és oldalsó szélével párhuzamosan futó domború keretelést félkörívesen lezáró, a kecsesen ívelt, kétleveles száron aránytalanul nagyfejű virág hegyes szíromlevelei adják. A kompozíció domborműves megfogalmazása, a keretelés és a virág vonalvezetése alapján felmerül egy faragott előkép használatának lehetősége. Hátlapjának egyenetlenségét az agyaglap formába nyomására utaló bemélyedő ujjnyomok okozzák. Az utólag, az alsó széle fölé fél centiméternyire feltapasztott közel félkör alakú, 5 cm magas, 8 cm széles rögzítőfül van. Anyaga jól égetett, vöröses színű. Közepes nagyításnál is jól látható rajta a felhasznált agyag viszonylag homogén szerkezete, amely csak kisebb mennyiségben tartalmaz közepes méretű meszes zárványokat, kvarc- és sárgán ragyogó csillámokat, megégett biotitzemcséket. Sz: 9,5 cm, Sz: 10,6 cm, M 12,8 cm (2000.3.19.; 4. tábla 3).
- Kályhapártadisz, trapéz alakú, előlapján fehér engóbozott, zsengeált féltermék. Felső csipkézett szélét az alsó és oldalsó szélével párhuzamosan futó domború keretelést félkörívesen lezáró, a kecsesen ívelt, kétleveles száron aránytalanul nagyfejű virág hegyes szíromlevelei adják. A kompozíció domborműves megfogalmazása, a keretelés és a virág vonalvezetése alapján felmerül egy faragott előkép használatának lehetősége. Hátlapjának egyenetlenségét az agyaglap formába nyomására utaló bemélyedő ujjnyomok okozzák. Az alsó széle fölött fél centiméternyire utólag feltapasztott, közel félkör alakú 5 cm magas, 8 cm széles rögzítőfül van. Anyaga jól égetett, vöröses színű. Közepes nagyításnál is jól látható rajta a felhasznált agyag viszonylag homogén szerkezete, amely csak kisebb mennyiségben tartalmaz közepes méretű meszes zárványokat, kvarc- és sárgán ragyogó csillámokat, megégett biotitzemcséket. Sz: 9,5 cm, Sz: 10,3 cm, M: 12 cm (2000.3.20.).
- Trapéz alakú, előlapján fehér engóbozott, zsengeált féltermék. Felső csipkézett szélét az alsó és oldalsó szélével párhuzamosan futó domború keretelést félkörívesen lezáró, a kecsesen ívelt, kétleveles száron aránytalanul nagyfejű virág hegyes szíromlevelei adják. A kompozíció domborműves megfogalmazása, a keretelés és a virág vonalvezetése alapján felmerül egy faragott előkép használatának lehetősége. Hátlapjának egyenetlenségét az agyaglap formába nyomására utaló bemélyedő ujjnyomok okozzák. Az alsó széle fölött fél centiméternyire utólag feltapasztott közel félkör alakú 5 cm magas, 8 cm széles rögzítőfül van. Anyaga jól égetett, vöröses színű. Közepes nagyításnál is jól látható rajta a felhasznált agyag viszonylag homogén szerkezete, amely csak kisebb mennyiségben tartalmaz közepes méretű meszes zárványokat, kvarc- és sárgán ragyogó csillámokat, megégett biotitzemcséket. Sz: 9,5 cm, Sz: 10,5 cm, M: 12 cm (2000.3.21.; 4. tábla 1).

Az ásatási megfigyelések, a fazekas kemencéhez tartozó omladék, bordarészletek, falmaradványok alapján jól látható, hogy Nagy László telkén egy fazekasműhely részletét sikerült feltárni. A terület feltöltésében látható lemezes mészrétegek, a két jól elkülöníthető rétegben lévő kerámialeletek arra utalnak, hogy a felhagyott épületrészbe egy többször meszelt épület falát döntötték be, s egy műhely selejtes kész- és félkész termékeit is legalább két különböző időpontban szórták be. Ez egyben azt is jelzi, hogy a selejtgödör anyagának keletkezése előtt és után is működött ezen a telken fazekas. A helyszínen gyűjtött, sötét alapon fehéren írókázott tányér fenéktöröredéke (2004.01.01.; 1. tábla 1), rajta évszám – ..?30 – részlete a selejtgödörnek az anyagát elég pontosan az 1830 körüli

évekre keltezi. A műhelygödörbe öntött betöltéséből valószínűleg a fazék (2 db), fenőkő (1 db), köszörűkő (1 db), kancsó (2 db), kuglófsütő (1 db), korszó (1 db) alacsony száma inkább a mester és környezete személyes használatára szolgáló tárgyakra utal. A mindössze 31 fennálló edényhez tartozó töredék mellett a tálak (32 db), tányérok kiugróan nagy mennyisége (450 db) mutatja a műhely fő termékét.

A tálakat és a tányérokat általában engóbozták, fehér (125 db), vörös (155 db), barna (84 db) színekben, majd írókázással (391 db) és esetleg folytatással (30 db) díszítették, az egyik tányér belsejében a fehér alapon egy futó madár lábai láthatók (2004.02.16.; 2. tábla 2). A törmelék között cserépkályha lábazati síkcsempe domborműves darabjai (2004.02.05–13.), több mint 30 fehér engóbozott félkész, illetve már zöldmázaz pártadísz láthatóan selejtes égetésű töredéke, illetve három majdnem ép, trapéz alakú, az előlapon fehér engóbozott, zsengeált félterméke került elő (2000.3.19–21.; 3–4. tábla).

A tálak és tányérok díszítése változatos, de a sgraffito egyetlen fehér engóbos tál mellett csak öt tányéron figyelhető meg (23. tábla 5–6). Ez elenyésző mennyiség a Mórág, Kossuth Lajos utca 86. számú telken feltárt 18. század végi kemence anyagához képest, amelyben a sgraffitós kerámia aránya több mint kétharmad volt. A jelenség két dologra is rávilágít: egyrészt az eddig csak az óbányai-mecseknádasdi fazekasságra jellemző díszítésmódot¹⁰ valójában eredetileg a mórági mesterek is alkalmazták, másrészt a sgraffito a mórági kerámiából a 19. század első harmadában kikopva válik csak egyedülként jellemzővé a két baranyai településre. Arra egyelőre nincs egyértelmű adatunk, hogy a stílusváltás háttérben mi áll, az köthető-e esetleg fazekasmester vagy család másik településre költözéséhez, vagy csak a felfutó külső piac igényeihez való alkalmazkodás eredménye az ekkortól megfigyelhető sokkal színesebb és változatosabb mórági díszítés. Azonban a most közölt leletanyagokon túl ismert évszámú mórági kerámiák is hasonló, egyre színesebb és a figurális díszítés felé mutató változást jeleznek a 19. század közepére, második felére, amely folyamatba jól beleilleszthetők a két régészeti leletmentés megfigyelései is. Amíg például a korábbi kemence anyagában virág, virágcsokor csak négy esetben fordul elő, ez az 1830 körüli műhelyanyagban már a készítmények közel tizedén megfigyelhető, ráadásul azon belül is minden negyedik esetben konkrétan a margitvirág látható a kerámiákon.

A Mórág, Kossuth Lajos utca 86. és Alkotmány utca 35. házak telkén feltárt leleteknél a felhasznált agyag viszonylag homogén szerkezetében már közepes nagyításnál is jól látható, hogy csak kisebb mennyiségben tartalmaz közepes méretű meszes zárványokat, kvarc- és biotitszemcséket. Az alapesetben fekete biotitszemcsék, amelyek csak hő hatására kapják meg a sokakat megtévesztő aranyló színüket, a mórági mesterek által használt helyi agyag egyik fontos jellemzője.¹¹ A közölt anyagban megfigyelt biotit így azt is jelenti, hogy a műhelyek helyi agyagot dolgoztak fel,¹² s egyben bizonyítják a termékek mórági eredetére is. A félkész termékek alapján az égetés menete is jól rekonstruálható. A bőrkeménységű agyagot először bevonták engóbbal, majd írókával díszítették. Ezt követően kiégették, aztán rátették a mázt, majd másodszor is kiégették. A közölt anyagból az derül ki, és például még a 20. század végi óbányai gyakorlat is ezt erősíti meg, hogy ellentétben Csákvárral, ahol csak a módosabb fazekas égetett kétszer, itt általános volt a kétszeri égetés.¹³ Talán ez is hozzájárult a mórági tálak, tányérok, bokályok feltűnően élénk színéhez és ragyogó mázához. A díszítés mindig írókával történt. A földfestékek közül a fehéret, a vöröset, a négerbarnát és a feketét használták. Gyakori volt a magamázaz edény, amikor a díszítés a pusztán cserépre történt, s ezt öntötték le egy szintelen fedőmázzal. Technikai sajátosságnak számít, hogy a felfüggesztés céljából

¹⁰ L. IMRE 1977; L. IMRE 1978; L. IMRE 1980.

¹¹ NAGY – SZABÓ 2010.

¹² Az agyagot a földkről hazatérőben a vízmosságból összegyűjtve hazavitték, és a téli hónapokban a természetes soványítását kihasználva, további finomítás nélkül használták fel. Így az erősen szennyezett, többek között a környékbeli gránit kísérőásványát, biotitot tartalmazó alapanyag a Mórágyon készült kerámia egyik jellemzője lett.

¹³ NAGY 1995a.

Mórágyn külön fület illesztettek a tényérra, míg például már a szomszédos szekszárdi fazekas körzetben is egy más eljárást alkalmaztak, a fenékszeget lyukasztották át.¹⁴

Az engóbozott alap, a kétszeri égetés, a színvilág és a motívumkincs azokra a műhelyhagyományokra mutat, amely Mórágyn a helyi német parasztfazekasok őshazából hozott gyakorlata volt.¹⁵ Az anyakönyvi kutatások alapján tudjuk, hogy a mórági telepések többsége Pfalzból, a zweibrückeni fejedelemségből érkezett, kisebb részük Hessenből, Darmstadt és Kassel környékéről. Ebből a szempontból is érdekes, hogy a közölt leletanyagban a megfigyelt növényi motívumok között a margitvirág a legnépszerűbb (18 eset). Mivel ezúttal elsődleges célunk a leletmentések anyagának az ismertetése volt, ezért most csak ez utóbbihoz és a német telepésekhez köthető kálhássággal kapcsolatos, két fontos, a töredékek alapján talán legjellemzőbben kirajzolódó, a folyamatokat tükröző és szélesebb kitekintésre is alkalmas szálla érdemes részletesebben is kitérni.

Csak látszólag egyszerű válaszolni arra az alapvető kérdésre, hogy mi is az a mórági edényeken annyira kedvelt ábrázolás, pontosan mit is neveznek margitvirágnak, mi ez az egyszerűen szerkeszthető motívum, s mi a jelentéstartalma? Az ábrázolások alapján három ma is népszerű, fészkes virágzatú növényre is gondolhatunk: a margarétára, a százszorszépre – sőt a forma mellett a latin elnevezés alapján a krizantémra is. A margaréta (*latinul Chrysanthemum leucanthemum*) tudományos neve az ókorban már Pliniusnál is olvasható. Azonban az általa leírt *chrysanthemum*¹⁶ és *leucanthemum*¹⁷ nem azonosítható az általunk ma margarétának ismert virággal. A középkortól Lonicerus füveskönyve¹⁸ alapján a tudományos *bupthalmum* megnevezést a magyar füveskönyvekben is sokáig használták. Ebből fordították a *Rindsaug* és *ökörsem* népiesnek szánt elnevezéseket, miként azt Mélius *Herbáriumában* is olvashatjuk: „*Bupthalmus, ökörszem, flos S. Joannis, Sz. János virága; e fű olyan, mint az ebkapor vagy a székfű, egy szál, néhol két szál, olyan a virága mint az ebkapor, de széles mint egy lengyel garas, elterült fehér virága mint az ökör szeme.*”¹⁹ Egyes adatok szerint a francia lovagok választották először virágukká, és legkedveltebb nevét is ők adták, amikor margitvirágnak (*marguerite*) nevezték. Az addigi gyakorlattal szemben már nem a hölgy kapta egy virágról a nevét, mint a közismert Rózsa, Jácmin stb. női nevek esetében, hanem fordítva, a virág kapta nevét egy hölgyről. Ezt a Margit név eredeti 'gyöngy' jelentése is alátámasztja, hiszen a margarétában nincsen semmi gyöngyszerű. A mi szempontunkból különösen fontos, hogy a franciák ma is gyakran közös néven nevezik a margarétát és a százszorszépet, s csak méretük alapján különböztetik meg őket.²⁰ Érdemes felidézni azt is, hogy Margit - VII. Lajos francia király leánya, II. Henrik angol király fiának a felesége, akit 1172-ben meg is koronáztak –, amikor nőül ment III. Béla királyhoz, lemondott az első házasságából őt megillető hozományáról, és az Franciaországra szállt. Magyar férjének halála után nagy kísérettel Palesztinába zárandokolt, s ott hunyt el. Ezek ismeretében önkéntelenül is felvetődik a kérdés: a margitvirág elnevezésben esetleg nem éppen ez az esemény és a szentföldi hadjáratokon megismert új virág játszott-e együttes szerepet.

A számba vehető névadó szentek között egyébként két magyar is van. Skóciai Szent Margit a Magyarországra menekült angol királyfi, Eduárd Ágotától, Szent István rokonától született leánya. Mecseknádasdon született és nevelkedett, majd szüleivel Angliába ment, ahol testvérét, Edgárt királlyá kiáltották ki. Amikor megözvegyült anyja gyermekeivel vissza akart térni Magyarországra, hajójukat a vihar Skóciába sodorta, s III. Malcolm skót király feleségül vette Margitot. A skótok hazájuk védőszentjét tisztelik benne, akinek sürgetésére több egyházi zsinatot is tartottak. Ezeken a szegényekkel való könyörületességéről különösen híres királyné is felszólalt. Ugyancsak szentté

¹⁴ NAGY 1995a.

¹⁵ NAGY 1991.

¹⁶ PLINIUS 2009, Liber XXI, 168.

¹⁷ PLINIUS 2009, Liber XXI, 163.

¹⁸ LONICERUS 1546, 246.

¹⁹ MELIUS 1578.

²⁰ KÓSA 1980.

avatták IV. Béla és Laszkarisz Mária leányát, Margitot, aki a veszprémi, majd a Nyulak-szigetén (ma Margitszigeten) lévő kolostorban nevelkedett, és szépsége mellett különösen híres volt aszkétizmusáról.

A Magyar Néprajzi Lexikon szerint a margaréta dísznövény, mely Franciaországban, a lovagkorban még mint mezei virág kapta a margitvirág nevet, és „jövendőmondó növényként” vált híressé. A szerelmesek szirmai tépdésése közben kérdezték: „Szeret? Nem szeret?”²¹ – ahogyan Faust híres virágjelenetében is. A szerelmi jövendölésen kívül a mondóka szerint a férfi jövőjét is megmondja a margaréta: Pap, katona, kondás, kutyapecér, Júdás? De akár még a halál után várható sorsról is lehetett kérdezni: Mennország, purgatórium, pokol?²² A margaréta régi magyar neve ökörszem, ritkábban Katalin-virág, Katalin-rózsa. A fűvészkönyvek évszázadokon át gyógynövényként ismerték, hazánkban csak a 19. század elején vált kedvelt kerti virággá. Gyors elterjedését, kedveltségét mutatja, hogy Priszter Szaniszló növényneveink magyar–latin szógyűjteményében több mint húszféle változatát sorolja fel, köztük, az apró, óriás, cserjés, felemás levelű, húsos, kerek levelű, kerti, réti, havasi, gypes, koronás, sátoros, őszi, téli stb. fajtákat – s a krizantémot is.²³ Ez egyben jelzi azt is, hogy területenként és korszakonként is mást és mást értettek a margitvirág alatt.

A margaréta latin nevében szereplő krizantém ma ismert változata azonban kínai eredetű virág. Már az ókori forrásokban is emlegették, s korán, a Song-korban nemesítették: számos festői néven nevezett – Aranycsengő, Jáde medence, Bíbor ránkolló, Ezüsttál – változatát ismerték. A különösen kedvelt, szokatlan színű, formájú fajták Kínában jelentős összegekért cseréltek gazdát. A krizantém az ősz jelképe is volt, ünnepét a Han-kor óta a kilencedik holdhónap kilencedik napján tartották, mert egyes nyelvjárásokban a krizantémot jelentő 'ju' hasonlít a 'kilenc' jelentésű 'jiu'-ra. Ilyenkor krizantémbort ittak, hogy az ősidők óta gyógynövényként is használt virág italával megőrizték erejüket és hosszú életűek legyenek. A kilences szám is egyébként az erényesség és a hosszú élet megjelenítője. A művészek is szívesen ábrázolták, megjelent a költészetben, a festészetben, a faragványokon és a hímzéseken. A krizantémból a mai napig hűsítő italokat, teakeverékeket és illatszerket is készítenek. A 8. század táján eljutott Japánba is, ahol hamarosan még a kínaiaknál is jobban megkedvelték, s a krizantémot Japánban az uralkodók jelképükké választották, és hivatalos címerré tették. Ma is ünnepet szentelnek neki.²⁴ A katolikus Európában pedig a halottak virága lett, s ma már Mindenszentekkor a sírok elképzelhetetlenek krizantém nélkül.

A krizantém ábrázolása a 15. századtól számos keleti díszítőelemmel együtt tűnik fel az itáliai, többek között a faenzai majolika edényeken.²⁵ A reneszánsz idején a szoros kapcsolatoknak köszönhetően ez a hatás egyébként Itálián keresztül a hazai főúri udvarok részére készülő edények díszítésére is hatással lesz. A török korban a keleti és a késő reneszánsz hagyományok sajátos keveredése figyelhető meg a magyar céhes fazekasság működésében. Európa belsejében pedig egészen a németalföldi területekig a jellegzetes fészkes virágzat gyakran tűnik fel a 16-17. századi edényeken.²⁶ A Faenzában 1957-ben egy ásatáson talált két fehér ónmázás, kék festésű, 1600 körül helyben készült majolika tányérok egyikének peremét arabeszkek, közepét pedig egy lendületes vonalakkal megrajzolt krizantém díszíti.²⁷

A változatos rajzolatú tálak egész Európában hamar elterjedtek. A nagy kereslet kielégítésére a 16. század második felétől formában készítették, melyek közül számos darab ismert a németalföldi területekről is. Ez a kerámiaművesség a német területeken a helyi fazekasság készítményeire is meg-

²¹ KÓSA 1980.

²² GOETHE 1924, 101: „Margit: *Ő szeret – nem szeret.* Faust: *E báj a mennyekből ered!* Margit: *Ő szeret – nem szeret – (Az utolsó szírmot is letépve) Szeret!*”

²³ PRISZTER 1986, 116.

²⁴ Terebess Ázsia Lexikon: krizantém. <http://terebe.hu/keletkultinfo/lexikon/krizantem.html> (2008.02.25.)

²⁵ www.micfaenza.org/en/n4458e.html (2008.02.25.)

²⁶ HURST – NEAL – VAN BEUNINGEN 1986, 122.

²⁷ www.micfaenza.org/en/n7949e.html (2008.02.25.)

határozó hatással volt. A 18. században Pfalz, Hessen területéről Mórággyra érkező német telepesek csak a legszükségesebb kerámiatárgyaikat hozták magukkal, de igényük, ízlésviláguk kielégítésére készen álltak a velük költöző fazekasaik. Az ő kezükön formálódott tovább az itáliai eredetű, a német területeken továbbélő késő reneszánsz motívumkincs, és mint az a leletmentések anyaga alapján is látható, ugyanolyan technológiával készítik edényeiket a Kárpát-medencében továbbra is,²⁸ mint tették azt óhazájukban, ahol a margaréta az egyik kedvelt, hosszú ideig megőrzött női név és díszítő motívum a kerámia mellett a textileken és a festett bútorokon is.²⁹

Az elnevezések és az ábrázolások alapján jól látható, hogy a különböző, margarétához hasonló szerkezetű virágok elkülönítése nem mindig egyértelmű. A név hallatán nem mindenki ugyanarra a virágra gondol, s fordítva, ugyanazt a virágot másként és másként nevezik. Ezek után nem meglepő, ha a kerámiatárgyakon elnagyoltan megrajzolt, középen nagyobb kerek, körötte elnyújtott pöttyökkel ábrázolt virágot inkább csak a motívum neve alapján ismerjük. A magyar néprajzi kerámia kutatása során Ács Lipót hívta fel a figyelmet arra, hogy a mórággyi tálakon, tányérokra és bokályokon gyakran tűnik fel a margitvirág - igen változatos formában.³⁰

A mórággyi kerámia motívumcsoportjait Beczkóyné Révész Ágnes ismertette először részletesen, majd Kresz Mária, István Erzsébet és Soproni Olivér elemezte.³¹ A virágmotívum, a mórággyi kerámia egyik specifikuma a sajátosan szerkesztett, leggyakrabban három virágból álló csokor, melyet Soproni Olivér az életfa ábrázolásra³² vezet vissza, s itáliai, német, osztrák és morva példákra hivatkozva bizonyítja elterjedtségét egész Európában.³³ A csokor szerkezete, a virágok megjelenítése kezdetben igen változatos. Beczkóyné a mórággyi díszítmények sajátosságaként említi a lendületes, hosszú szárú virágokat, melyek közül a középső mindig különbözik a többitől, míg például Szekszárdon egyforma volt mindhárom virág.³⁴ Az egyes mesterek eltérő rajzolatú virágai közül legjellemzőbbé vált díszítményen a szirmokat külön-külön, vastagabban fogó írókával fehér, esetleg zöld színnel rajzolták ki, s minden egyes szirmra elütő színnel egy pettyet, Soproni kifejezésével élve „ragyogtatót” tettek (2. kép). A margitvirág kapcsán érdemes emlékeztetni a niederkircheni telepesek szülőhazájabeli Szent Margit-kultuszra, s arra a körülményre, hogy a Margit név Mórággyon még a betelepülés után százötven évvel is a legkedveltebbek közé tartozott.³⁵

A mórággyi régészeti feltárások során előkerült leletek között a margitvirág már a 18. századi anyagban is gyakran fordul elő tulipán (2000.3.2., 2000.3.4., 2000.3.9.), gránátalma, folytatott díszítések kombinációjában (3–5. kép).³⁶ Hasonló variánsok ismertek a néprajzi gyűjteményekből is. A tulipán is a legkülönbözőbb megfogalmazásban látható a mórággyi tányérokra, bokályokra. A szépen megrajzolt keretet Szent Bernát-lángja motívummal (vagy rácsozással) kitöltő, a keretelés nélküli lendületes rajzolatú változatok mellett a kerámiák egy részén a középső tulipán elvontabb, kevésbé hangsúlyos, inkább a sziklevel ritmusát követi. Általában a tál öblét tölti ki, de néhány darabon a peremen is megtalálható.³⁷ Ez a motívum igen kedvelt, s gyakori a délnémet területeken is.³⁸

Különösen a korai darabokon szerepel sokszor a gránátalma-motívum (pl. Petőfi utca 86., 2003.1.273., 2003.1.273–280.), Soproni közöl is egy archaikus ábrázolást.³⁹ A Mórággy, Dittelján-tel-

²⁸ SZABÓ 1999.

²⁹ ZIMMER 1990, 146–284.

³⁰ ÁCS 1929, 50.

³¹ BECZKÓY-NÉ RÉVÉSZ 1938, 159; KRESZ 1991, 28–30; J. ISTVÁN 1972; MÉSZÁROS 1968; SOPRONI 1987, 43–46, 145–146.

³² Meg kell azonban jegyezni, hogy a termékenységre utaló, úgynevezett „életfa” ábrázolása már az ókorban is széles körben elterjedt előzményekre vezethető vissza (KOMORÓCZY 1976).

³³ SOPRONI 1987, 32–34.

³⁴ BECZKÓY-NÉ RÉVÉSZ 1938, 159.

³⁵ ZIMMER 1990, 146–284.

³⁶ NAGY 1995a.

³⁷ SOPRONI 1987, 45–47. ábra.

³⁸ ROLLER 1990, 27.

³⁹ SOPRONI 1987, 56. ábra.

ki leletmentés (1. kép) során előkerült töredékeken,⁴⁰ miként több 19. századi odenwaldi edényen, és az újabb ásatási anyagban is, a keretelt virág Szent Bernát-lángja motívummal (2000.3.1.; 1. kép) vagy rácsozással kitöltött. A motívum igen elterjedt volt a 18. századi német anyagban Württembergben, Pfalzban, a Rajna vidékén és Hessenben egyaránt.⁴¹

A sárközi kerámia alapvető jellemzőjének tartják a folytatott mázas díszítést, amelyet „sárközi” néven is említenek a szakirodalomban.⁴² Soproni Olivér megkülönbözteti a szabálytalanul folytatott, a sásleveles és a foltos mázas technikát.⁴³ A Dittelján-telki leletmentés 18. század végére keltezhető anyagában mindhárom változat előfordul.⁴⁴ A sásleveles motívumot Soproni török örökségnek tekintik, bár megemlíti, hogy ez a technika a 18. században Nyugaton is kedvelt volt.⁴⁵ A Hessen tartománybeli Odenwaldban is ismerték ezt a díszítést. Még századunkban is szívesen alkalmazták, sőt, a különböző művészeti irányzatok is gyakran visszanyúltak e technikához. Főleg tálakat és tányérokat díszítettek ily módon. Az edény világos vagy sötét engóbos peremére különböző egymástól elütő színű vonalakat húztak. Ezután szabályos rendben pöttyöket vittek fel, amelyek a tál belseje felé folytak, majd megrázták, megütögették az edény alját, s így sajátos, mozgalmas minta jött létre, magával sodorva a még friss festéket.⁴⁶ A folytatás lehetett teljes, amikor a korongon még meg is forgatták a tányért, s a friss festékcsíkok füstcsóvaszerűen kitöltötték a tányér öblét, de megjelenhetett csak a perem díszítéseként. A folytatott díszítés sajátos változatát jelentette, amikor cirokszállal is összehúzták a folytatást.⁴⁷ Mórágyon a korai munkákon az egész tálat vagy tányért így díszítették, az újabb ásatások anyagára már inkább a sima folytatás jellemző. Maga a díszítési technika a Távol-Keleten, Kínában alakult ki, s onnan került át a Közel-Keletre, Kis-Ázsiába, majd Európába. Magyarországon, a hódoltsági részeken, a visegrádi, a szolnoki, a budai, az egri ásatások anyagában igen gyakoriak a folytatott díszítésű tálak. A néprajzi kerámián a mórági német mesterek alkalmazták, Siklóson a névhez köthető anyag szintén német mester munkája. Bölcskén a 18. század során németekkel betelepített Hada-puszta közelében került elő a tányér és a töredék.⁴⁸ Mindezek a motívum és technika mórági megjelenésében inkább a német, mint török közvetítésére utalnak.

A tulipán, a margitvirág és a gránátalma kedvelt motívumok voltak a mórágiakkal azonos területekről származó hartaiak textiljein, festett bútorain is. Fél Edit szerint a hartaiak kezdetben festetlen bútorokat készítettek, s a bútorok festését Magyarországon vették át. Megállapítását arra alapozta, hogy *„kezdetben az ismert sárközi motívumoktól sem színben, sem formában nem tértek el, ma is csak annyiban különböznek, hogy tömöttebbek.”*⁴⁹ A gondolatsort követve ebből az következik, hogy a textileken látható margitvirág-, tulipán-, gránátalma-motívumok a Sárköz magyar falvaiból kerültek a hartaiakhoz. K. Csilléry Klára szerint a hartai bútorfestés a Komáromban 1740-től divatos, második stílusfázisból vezethető le, melynek korai emlékei főleg a református templomok virágos mennyezeteiről, például Mezőcsátról ismertek.⁵⁰ A hartai asztalosok a színes, virágos bútorokat szerinte a 18. század végén, legkésőbb a 19. század elején kezdték készíteni.⁵¹ Mindez azonban csak egy korábbi, a sárközi kerámia esetében már részletesen cáfolt nézetet idéz fel.⁵² A hiteles

⁴⁰ WMMM Régészeti gyűjtemény, ltsz.: 70.50.304., 70.50.391.

⁴¹ MEYER-HEISIG 1955, 44; GAIMSTER 1986, 40.

⁴² J. ISTVÁN 1964, 96.

⁴³ SOPRONI 1982, 88.

⁴⁴ WMMM Régészeti gyűjtemény, ltsz.: 67.165.163., 70.50.114., 70.50.103., 70.50.554.

⁴⁵ SOPRONI 1987, 63.

⁴⁶ GREIN 1977, 19–27.

⁴⁷ KRESZ 1991, 28.

⁴⁸ NAGY 1995a.

⁴⁹ FÉL 1935, 16–17.

⁵⁰ K. CSILLÉRY 1987, 406. Az 1746-ban készült fakazettás mennyezet nagy része az 1890-es tűzvészben elpusztult. A kimentett kazettákat az Iparművészeti Múzeum vásárolta meg, és ez az összeg fedezte a templom újjáépítését. A restaurált régi kazetták ma Debrecenben, a Református Kollégium Egyházművészeti Múzeumának mennyezetén tekinthetők meg.

⁵¹ K. CSILLÉRY 1987, 407.

⁵² NAGY 1991.

körülmények között feltárt mórági leletek alapján valójában egy fordított helyzetről lehet szó. A korai időszakban a bútorok esetében is a sváb mesterek még a szokott módon, elsősorban maguknak készítik tárgyaikat, az óhazában kialakult táji munkamegosztásban elfoglalt szakosodásuknak megfelelően, s legfeljebb alkalmanként eladnak párat a sárközieknek is. Később azonban megfordul a dolog: a piac kiszélesedik, már cél az eladhatóság, a vevő igényeinek kiszolgálása – ez vezet a kortílust követve a tömöttebb mintavilághoz. A hesseni, pfalzi német bútorkészítés gyökereire utalnak egyébként az egyik legarchaikusabb forma, a kettős szíves támlájú hartai székek németországi párhuzamai is, de a számos német múzeumban látható 17–18. századi festett bútor is.⁵³

Azonban a mórági tálak egyértelműen mutatják, hogy ezen motívumkincs a hartaiakkal azonos területekről érkező németiség sajátja volt - a régészeti feltárások anyaga szerint már beköltözésüktől kezdődően. A párhuzamok pedig az óhazán keresztül vezetnek még korábbi időkbe és távolabbi területekre. Így a hartaiaknak magukat a motívumokat aligha kellett átvenniük másoktól, legfeljebb saját hagyományaikból merítve a 19. század elejétől rohamosan bővülő piac igényeinek kielégítésére felhasználni, aktualizálni kellett azokat a kurrens anyagokra, tárgyakra.⁵⁴ Feltehetően ezért találkozunk még a 20. század elején is a hartai festett bútorokon a tulipán, gránátalma mellett a margitvirággal, miként a köpcsényi múzeumnak gyűjtött 1914-es ruhásszekrényen,⁵⁵ ahol a margitvirág kerek szirmai inkább a margarétára jellemzőek.⁵⁶

Az eddigiek alapján is jól látható, hogy a különböző, margarétához hasonló szerkezetű virágok elkülönítése a kerámiatárgyakon sem mindig egyértelmű. Az 1782-es mórági tányér⁵⁷ forgórózsaszerű virágábrázolása a Hessen környéki Odenwald területéről és a Rajna mellől, Mainz közeléből származó tányérokra köszön vissza.⁵⁸ A tányér nemcsak lendületes megfogalmazású ábrázolása, hanem a különösen élethűen megrajzolt levélzete miatt is egyedülálló. A fentebb említett fészkes virágúak közül a százszorszép levele lehet hosszúkás, széles, visszás tojásdad, széle pedig csipkés fogas, és a másik kettőtől eltérően nem az *anthemideae*, hanem az *astereae* nemzetséghez tartozik. A margaréta alsó levelei nyelesek, lapát alakúak, csipkés szélűek vagy fűrészesek. A felső levelek szálas-hosszúkásak, fűrészes szélűek és ülők, azaz közvetlenül a száron kezdődnek. A krizantém levele pedig széles, tojásdad, öt karéjának széle durván fogazott. A tányéron ábrázolt levél karéjos, tehát egyértelműen a krizantémokhoz tartozik. Minden jel szerint a margitvirág elnevezés alatt a 18. században – legalább is ebben az esetben – mindenképpen ezt a keleti eredetű virágot kell értenünk. A későbbiek során azonban a szíromlevelek alakja megváltozik: szélesebbek, a margarétához inkább hasonlónak válnak, mint az a már említett 1914-es festett bútoron is jól megfigyelhető. Mindezek alapján úgy tűnik – és ezt a margitvirág néven ismert növények nagy száma is megerősíti –, hogy a margitvirág alatt koronként és területenként eltérő virágot értettek. A Mórágyra és Hartára a 18. század első felében a hesseni, pfalzi területekről érkező németiség valószínűleg még a keleti eredetű krizantémot értette alatta, s tárgyain is ez a növény szerepelt, majd az eredeti előkép elhomályosulása után, a környezetükben általánosan megtalálható margarétát ábrázolta helyette.

A Mórágyon készített tálakon megjelenő virág valószínűleg nemcsak díszítés, hanem fontos jelentéstartalommal bíró jelzés is volt egy közösség számára, melynek tagjai hasonló etnikai és kulturális háttérrel rendelkeztek. Az igazán izgalmas kérdés az, hogy amikor a 19. század első harmadá-

⁵³ A közvetlenül Hessen, Pfalz, Elzász felé mutató, két szívformából kialakított deszkatámlás festetlen, keményfa székek Hartán kívül más magyarországi településről nem kerültek elő, bizonyítva itt is a közvetlen német eredetet (K. CSILLÉRY 1987, 396).

⁵⁴ SZABÓ 2008.

⁵⁵ K. CSILLÉRY 1987, 379. 4. kép. A margitvirág itt a kerekded szíromlevelek alapján egyértelműen a margarétával azonosítható.

⁵⁶ A hartaiakhoz hasonló fejlődési utat jár be az óhazában is az asztalos termékek készítése a 17-18. században, a faragott keményfabútoroktól a tömegesen gyártott, hasonló motívumokkal festett fenyődeszka szekrényekig, mint az a pfalzi, hesseni tájházak anyagában jól követhető. Ez egyben mutatja azt is, hogy a hartai festett bútorok fejlődése nem lokális, hanem az általános európai lakáskultúra fejlődésével párhuzamosan alakul. Ebben a közös gyökereken, ízlésvilágon túl, nyilvánvalóan jelentős szerepe lehetett a legények kor szokása szerinti vándorlásának is.

⁵⁷ WMMM Néprajzi gyűjtemény, ltsz.: 73.55.1.; SZABÓ – NAGY 2020, 272. 30. tábla 1.

⁵⁸ VENZMER 1973, IX. 3; BAEUMERTH 1977, 18.

tól, közepétől, de nagy tömegben csak a század végétől a gazdasági helyzet változása hatására ezek a német mesterek tradicionális elemeikkel díszített tárgyaikat – akár a kerámiát, akár bútorokat – elkezdik készíteni egy szélesebbé váló munkamegosztás révén a magyar falvak számára is, miként hat egymásra a készítő tudása, jelrendszere és a piac igénye.

Jelenlegi ismereteink szerint a német telepések fejlettebb lakáskultúrája hatott erősebben, nyújtott követendő példát a környezetükben élő magyar falvak számára.⁵⁹ Ennek nyomán követésére kiváló lehetőséget ad a ház szerkezetét, bútorzatát is alapvetően meghatározó tüzelőberendezés változásához kapcsolódó jelenségek, esetünkben a kályhacsempék vizsgálata. A németséghez köthető egyik legjellegzetesebb berendezési tárgy a cserépkályha, aminek félkész és kész csempéi a mórágyi régészeti anyagból, számos darabja pedig a sárközi néprajzi gyűjtésekből is ismert, ráadásul csak részbeni időbeli átfedéssel.

A tüzelőberendezés lényeges szerkezeti átalakulásával, a középkori kályhával szemben a padló szintje fölé kerülő tűztérrel a 19. században elterjed a lábazati csempe is a népi emléktanyagban, melynek legkorábbi darabjait Sabján Tibor a 19. század második felére keltezi. Elterjedési területét pedig főként a Sárköz, Harta és a Nyugat-Dunántúl területére teszi.⁶⁰ A sárközi kályha fejlődését a szerző kiemelten kezeli, hiszen mindvégig a magyar kályhásság fejlődése egyik példaértékű területének tartja.⁶¹ Ezért az eddigi kutatási eredmények legfontosabb pontjait érdemes egyenként számba venni. Szerinte csak a Dél-Dunántúlon terjedt el a zöld alapmáz alatti engóbos fehér festés vagy fekete írókázás; a sárközi, virágmotívumokkal és pávaszemes hullámvonalakkal díszített sarokcsempe; a speciális, szétterülő pártázat, melyet trapéz alakú csempékből építenek. További területi jellegzetességnek tartja, hogy a kályha lábazatát gyakran nagyméretű díszített csempék borítják; a kályha egész felületét a zöld alapmáz alá felhordott fehér színű virágminta díszíti; kék pávaszemekkel díszített változata csak a Sárközből ismert.

Mórágyn az Alkotmány utca 35-ben, a gyártási törmelék között több mint 30 biotitos agyagból készített, fehér engóbozott félkész, illetve már zöldmázás kályhaszem láthatóan selejtesen égett töredéke került elő, ami egyértelműen bizonyítja a helyi készítésüket. Három félkész, engóbozás után zsengélt pártadisz (2000.3.19–21; 4. tábla 1, 3) jelentőségét növeli, hogy ezek az 1830 körüli éveknél nem későbbre keltezhető csempék mind formailag, mind technológiailag közvetlen előzmények lehetnek a szomszédos régióban később, csak a 19. század második felétől elterjedő sárközi pártadiszos kályhákhoz. Az ásatási leleteket időben jól kiegészítik Machán István⁶² Mórágyn gyűjtött, biotitos alapanyagában is helyi készítésre utaló 19. század közepére–második felére keltezhető kályhacsempéi,⁶³ melyek magukon viselik az összes olyan jegyet, amely Sabján Tibor szerint csak a Dél-Dunántúlra jellemző. A feltárt anyaghoz való közvetlen kapcsolata miatt ebből a körből most csak azokra a trapéz alakú pártadiszokra térünk ki részletesebben, amelyek Mórágyról és Ócsényből is egyaránt ismertek.

Machán István gyűjteményének 11. számú darabja: pártadisz, trapéz alakú, előlapján domborműves, fehér engóbozott alapon zöld ólommázzal fedett. A felső, csipkézett szél alatt gyöngysorszerű dudoros díszítés fut, amelyről a sarkokban karéjos levelek lógnak. Alján hosszan elnyúló domborulat zárja a képmezőt, amelyet egyszerűen csak ferdén beirdaltak. A kompozíció középpontjában mindössze egy teljesen leegyszerűsített, domború háromszöggel jelzett vázából indul az alacsony száron álló, háromszirmú tulipán. A két oldalán látható leveles ág egyenesen a felső sarkok felé

⁵⁹ SZABÓ 2019.

⁶⁰ SABJÁN 2001, 65–68.

⁶¹ A 19. század elején is nádkunyhókban lakó, halászó, pákászó sárköziek nem rendelkeztek festett bútorral, mázas edénnyel, sem díszes selyem- és bársonyruhával. Történeti, levéltári adatokkal nehezen támasztható alá az a vélemény, hogy a sárközi kályha díszítőelemei a korábbi századok hatásai mellett a sárköziek népművészetének izlésvilágát tükrözik.

⁶² Machán István feleségével, Katival együtt az 1970-es évektől jelentős helytörténeti magángyűjteményt hoztak létre. Barátságukra, több évtizedes elkötelezett gyűjtőmunkájukra, kutatásainkban önzetlen támogatásukra mindig hálás szívvel gondolunk.

⁶³ NAGY – SZABÓ 2010.

mutat. A széleken látható fészkesvirágzatú virágok közül a tulipán fejével egy vonalban lévő felsők szirmai hegyesebbek, kidolgozottabb, az alsók elnagyoltak. Anyaga jól égetett, okker színű. Enyhén ívelt hátlapjának egyenletlenségét az elsimított agyaglap formába nyomására utaló bemélyedő ujjnyomok okozzák. Az utólag, az alsó széle fölé, mintegy centiméternyire feltapasztott trapéz alakú 2,2 cm magas, 7,5–3,5 cm széles, vágott szélű rögzítőfül van. Közepes nagyításnál is jól látható rajta a felhasznált agyag viszonylag homogén szerkezete, amely csak kisebb mennyiségben tartalmaz közepes méretű meszes zárványokat, kvarc- és biotitzemcséket. A tárgy szélessége alul 11,5 cm, felül 13,1 cm, magassága 13,2 cm. A tulipánszirmok körvonalát és az alsó két virág fejét hangsúlyozó, szokatlanul sötét mázfoltok alapján felmerül, hogy ezeken a területeken a fehér engóbalapot lekaparták. Hasonló elszíneződések gyakran figyelhetők meg a kályhacsempék alapozatlan hátoldalára lefolyt és ráégett mázfoltoknál.

A Machán István gyűjteményéhez tartozó pártadíszhöz minden szempontból hasonló darabok kerültek elő az Őcsény, Fő utca 20. számú háznál,⁶⁴ ahol a kemence aljának feltárása során a hőszigetelés fokozására a tüztér alá rakott törmelékben zöldmázás kályhacsempék darabjai kerültek elő.⁶⁵ A későbbi rekonstrukciók alapjául szolgáló 12 kályhacsempetöredék a Szabadtéri Néprajzi Múzeumba került.⁶⁶ A pártadíszek közé kilenc töredék tartozik,⁶⁷ a minden szempontból szoros hasonlóság miatt, itt most csak az 1. számú, ép darabot ismertetjük: pártadísz, trapéz alakú, előlapján domborműves, fehér engóbozott alapon zöld ólommázzal fedett. A felső, szél alatt és alul egymás mellé helyezett fordított szív alakú levelekből álló vonal kereteli a középső mezőt, amelynek négy sarkában a lefolyó zöld máz alól kerek, fészkesvirágzatú virágok szirmai ragyognak elő. Az alsó keretelő levélsort szintén két virág zárja. A kompozíció középpontjában a vázaszerű kehelyből kinövő, alacsony száron álló, háromszirmú tulipán áll, melynek két oldalán ívesen kifelé hajló leveles ág látható. Durva felületű, elnagyolt hátlapján jól láthatók az agyagnak a formába nyomására utaló ujjnyomok, és az, hogy az alsó szél fölé utólag másfél centiméterrel feltapasztott trapéz alakú 1,5–2 cm magas, 8–7,2 cm széles, vágott szélű rögzítőfül tettek. A pártadísz anyaga jól égetett, vöröses, téglaszínű, helyenként kormos. Közepes nagyításnál is jól látható a felhasznált agyag durva, meszes zárványokkal szennyezett szemcsézettsége, polarizált fényen pedig különösen szembeötlő az aranyszínű csillogó biotit. Szélessége alul: 12 cm, felül: 14,5 cm, magassága: 13,5 cm.

A kisebb méretbeli eltérés ellenére is jól látható a Mórágyon talált és az Őcsényi pártadísz közötti szoros kapcsolat, az azonos műhelykör.⁶⁸ Az ásatási anyag alapján pedig aligha lehet kétséges, hogy ez a műhelykör csak Mórágyon lehetett. Arra, hogy ez nem csak egyedi eset, hanem valóban egy műhelykör tömegtermékéről van szó, bizonyíték, hogy G. Vámos Mária 1972-ben Őcsény, Dózsa György utca 6. szám alatt, Tavali Jánosné padlásán is gyűjtött három teljesen hasonló típusú pártadíszet.⁶⁹ Ilyen előzmények mellett az Alkotmány utcai műhely anyagában az engóbozott félkész, illetve már zöldmázás kályhaszemek láthatóan selejtesen égett töredékei (2004.06.01–3.; 2004.07.13–25., 52–72.), a három félkész, engóbozás után zsengett pártadísz egyértelműen arra mutat, hogy a

⁶⁴ Az épületet 1872-ben Bálint András és Tóth Pál családja felújította, ehhez az időszakhoz tartozhatott a pártadíszes kályha is (ZENTAI – SABJÁN 1984).

⁶⁵ ZENTAI – SABJÁN 1984, 182–183.

⁶⁶ A csempedarabokon azonosító szám nem szerepelt, ezért vizsgálataink során a tárgyakat a mellettük talált régi fotók alapján sorszámoztuk. Ezúton is szeretnénk köszönetet mondani T. Bereczki Ibolyának és a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum vezetésének, munkatársainak a munkánkhoz nyújtott segítségért.

⁶⁷ A Szabadtéri Néprajzi Múzeum gyűjteményében a ház bontásakor feltárt leletek között három olyan töredék is van, amelyek az archív fotón nem szerepelnek, ezek munkánk során a 10–12. sorszámot kapták.

⁶⁸ A trapéz alakú, felül csipkézett szélű, domborműves pártákból Őcsényben kétféle került elő. Az egyiknél a sarkokban elhelyezett kör alakú virágok között középen a vázaszerű kehelyből tulipán nőtt ki, melynél az egyikén kétoldalt ívesen kifelé hajló leveles ág volt. A másik, formailag hasonló, de egyszerűbb, enyhén ívelt palástú csempén a leveles ág közvetlenül a tulipán szárából indult. Sabján Tibor a pártadíszhez hasonló színű és technológiájú kályhaszemekből, csempékből két, egymáshoz hasonló lábazati csempés szemeskályhát feltételezett és rekonstruált. A fehér hullámvonalak hajlatában elhelyezett kék pöttyök sajátos hatású, rendkívül dekoratív motívumai alapján az egyik típust pávaszemes kályhának nevezte el (rekonstrukciós terv: Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Magyar Népi Építészeti Archívum E-63/6/129).

⁶⁹ WMMM Néprajzi gyűjtemény, ltsz.: 72.14.28.1–3.

későbbi sárközi pártadíszes kályha előképét és készítési helyét is egyaránt mórágyi német fazekasok műhelyében találhatjuk meg.

Az őcsényi kályha készítési helyének tisztázása a mórágyi parasztfazekasok révén arra is rávilágít, hogy a cserépkályhák fejlődésének történetét nem lehet elterjedési területének nyugati határa, azaz a német nyelvterület, illetve keleti határa, azaz a Szudéták és Kárpátok vonulata közötti térség történeti folyamatainak figyelembe vétele nélkül értelmezni. Összeurópai szempontból ennek ugyan csak egy kicsi, de a kályhák fejlődésének területi elkülönülése miatt igen fontos szelete, hogy a 18. századi alföldi lakáskultúránkban a kályhák fokozatos elhagyása és a búbos kemencék térnyerése a jellemző.⁷⁰ Ezt a történeti háttérrel differenciálja etnikai alapon tovább a teljesen új szint jelentő, gazdag kézműves hagyományokkal rendelkező, a 18. században Pfalzból és Württembergből a Dél-Dunántúlra betelepített németek helye és szerepe a magyarországi fazekasság és kályhásság alakulásában. Mint az a Mórágyon feltárt műhelyek anyagából is látható, a céhen kívül dolgozó betelepített német mesteremberek kezén addig a Duna mentén még soha nem látott formájú és díszítésű kályhákhoz való kerámiák készültek.

A régészeti módszerekkel végzett leletmentés és a mórágyi kerámia kutatásának eddigi eredményei alapján jól látható, hogy a sárközi pártadíszes kályhák készítői a német származású, óhazájuk technikai és népművészeti hagyományait folytató fazekasok voltak, akik a 19. század utolsó harmadában a vagyonosodó, komoly vásárlóerőt jelentő Sárköz hatására kilépnek addigi nemzetiségi szempontból zárt térségi munkamegosztásuk világából. Fejlettebb technikai ismereteik, lakáskultúrájuk mintául szolgál a Sárköz polgárosodó magyarsága számára is. A feltörekvő területek lakói forma- és mintakincsüket – amely a 19. század végétől a magyar népművészet részévé is válik – átveszik, népi kultúrájuk szerves részévé teszik.

A sárközi kályha története általánosabban vizsgálva arra is jó példa, hogy népi fazekasságunk nem tekinthető automatikusan a középkori magyar hagyományok folytatásának. A török kor, illetve a 18. század korai időszakának pusztításai után fejlődése a hódoltsági területeken megtorpan, sajátosan alakul. A korábban az élvonalba tartozó magyar lakáskultúra a 19. század második felében a 18. századi német telepések által közvetített és újra elterjesztett európai középkori alapokon szerveződik újra. Meglátásunk szerint az új adatok ismeretében nem tartható az a kutatásban általánosan elterjedt vélemény, mely szerint paraszti szemeskályháink magyarországi belső fejlődés eredményeként középkori alapokon jöttek létre. A konkrétan vizsgált sárközi – elsősorban a hódoltsági területek – kályhásságának fejlődése a középkori európai, azon belül is a német gótikus és késő reneszánsz alapokra és hagyományokra vezethető vissza, kialakulása csak ezeken keresztül érhető meg. A sárközi paraszti társadalom 19. század végi megerősödésével jön létre az a felvevőpiac, amely a magyar népművészet szerves részévé teszi a sárközi pártadíszes kályhák a továbbiakban, az európai emléktanyagban jól elkülöníthető, de azzal szoros genetikus rokonságban álló típusát.

Az őcsényi kályha történeti, etnikai háttérének feltárása arra is rávilágít, hogy hazai kályhásságunk fejlődése nem választható el a lakáskultúra egyéb területeinek, összességében a polgárosodás menetének alakulásától. Az ország egyes részein ezek a folyamatok eltérően alakulnak. A felvidéki, erdélyi területeken a polgárosodás folyamata jelentősebb törés nélkül nyomon követhető – s ezzel párhuzamosan a népi fazekasság is.⁷¹ Az ország középső részén azonban a külsővati⁷² vagy az etei kályhák pusztulása jelezte módon ez a folyamat megszakad,⁷³ és a parasztpolgári fejlődés jelentős lakosságcsere mellett, csak mintegy kétszázötven év múlva indul újra. Újabb régészeti adataink megerősítik, hogy a beköltözők anyagi kultúrája számos területen – közöttük a népi kályhásság,

⁷⁰ SABJÁN 2001, 26.

⁷¹ VIDA 1996; VIDA 1999; VIDA 2003.

⁷² SABJÁN 2001, 27–28.

⁷³ CSALOGOVITS 1937; HOLUB 1958.

szélesebben véve a fazekasság esetében is – meghatározóbb szerepet játszik, mint a középkori magyar hagyományok.

A két mórági műhely anyaga jól mutatja, hogy a német telepések szinte törés nélkül folytatták az óhazából hozott technológiával és ízléssel az edényeik készítését, amit az új környezet csak minimálisan befolyásolt azzal, hogy milyen tárgyakat igényelt. Ez jól látható a két műhely anyagának összehasonlításából is, ahol az 1830-as években már érzékelhető a tálasedények emelkedő aránya, ami bizonyítja az irántuk megnövekedett keresletet. Másrészt a főzőedények csökkenő aránya, a beszűkülő termékkála azt is jelzi, hogy a mórági mesterek egyre inkább már a német telepések körén kívülre termelnek, elsősorban a tálasedényekre specializálódva. Ez a módosult termékszerkezet egyben arra is felhívja figyelmet, hogy a mindennapokban használt egyszerűbb, kevésbé díszített kerámiákat, fazekakat, korsókat, stb. a sárközieknek máshonnan kellett beszerezniük. Nyilvánvaló, ha a középkori lakosság egy része túlélte a török kort és még hosszú ideig alapvetően a korábbi életformáját folytatta, akkor továbbra is szüksége volt azokra a funkcionális kerámiákra, fazekakra, korsókra, kályhaszemekre, stb., amelyeket például a korábbi kesztölci anyag is tartalmaz. A történeti adatok arra mutatnak, hogy egy részük a török kiűzése után újrainduló és már 1718-ban céhlevelet kapott szekszárdi fazekasok műhelyeiben készülhettek.⁷⁴ Azonban ezek a kevésbé jellegzetes, sokszor dísztelen, a használathoz igazodó tömegesen gyártott edények a divat változásait is kevésbé követték, így sokkal nehezebben különíthetők el területi vagy műhelyek szerinti csoportjaik, ezért a kutatás is alig, illetve csak egészen speciális csoportjaikkal foglalkozott.⁷⁵ Pedig valószínűleg ez a szegmens lesz az, ahol a középkori magyar fazekasság továbbélésével erősebben számolhatunk, míg a magyar népi kerámiaművesség legjellegzetesebb darabjainak tartott színes, ólomházas, gazdagon díszített sárközi edények gyökerei a bemutatott leletek alapján is egyértelműen a 18. századi német telepések óhazájába nyúlnak. A hagyományos gazdálkodással döntően csak a 19. század utolsó harmadában felhagyó sárköziek vásárlóereje és életvitele, étkezési kultúrája is csak ekkortól igényli a díszes cseréptálat és a tányérokat, amelyek egyben a társadalmi reprezentációjuk tálasokra kiakasztott kellékei is lesznek. A régészeti és néprajzi megfigyelések alapján jól követhető, hogy ebben a gazdaság- és társadalomtörténeti folyamatban nem csak egyes motívumok, díszítések átvételéről van szó. A mórági fazekasok a magukkal hozott mintakincsrel és fejlettebb technológiájú, magasabb hőfokon égetett kerámiaművességükkel szolgálták ki a lecsapolások után hirtelen fejlődésnek induló, kiváló piacot jelentő települések igényeit. Ugyanakkor a sárközi lakáskultúrának ebben a helyzetben összességében is közvetlen és teljesen természetes mintáit adják a közeli német falvak jóval fejlettebb, polgárosultabb ízlésű, berendezésű házai. Ennek egyik leglátványosabb példája a már említett, a szentendrei skanzenbe a Dél-Dunántúl tájegység bemutatására áttelepített sárközi ház. Az őcsényi Lovas István nagygazda örökösétől a családban leányágon öröklődő, sváb mintára mórági terméskőalapokra emelt L alakú, vertfalú, vályogpilléres tornácú, homlokzati díszoszlopokkal és színezett vakolatornamentikával kialakított épületet 1872 körül alakították át erre a formára. A felújított épület fűtésére már nem a kemencét, hanem a mórági mesterek gyártotta csempékből épített kályhát használták.⁷⁶

A sárközi kerámia kialakulásában megfigyelt párhuzamos szálak, a használati kerámiában erősebben továbbélő középkori hagyományok, és a mórági német fazekasoktól vásárolható, részben díszként is használt csempézett kályhák, tálak, valamint a fel-felbukkanó ónmázás habán termékek sajátos módon érnek és fonódnak össze, majd a 19. század közepén, a magyar népi kerámiaművesség egyik szekszárdi műhelyében. Az egyik leghíresebb szekszárdi fazekas család, a Steigek öse, Daniel Steig 1854-ben a város fazekascéhének irataiban mint Szakcsról érkező fehéredényes szerepel. Flórián fia már ólomházas tálat készített, s azokkal a sárközi edényekkel nyert érmet, ame-

⁷⁴ NAGY 1999.

⁷⁵ SAROSÁ CZ 1971; DANKÓ 1967.

⁷⁶ ZENTAI – SABJÁN 1984; NAGY – SZABÓ 2010.

lyeket Ács Lipót, a helyi gimnázium rajztanára, a Néprajzi Múzeum későbbi munkatársa tervezett a számára.⁷⁷ A bemutatott konkrét példák jól mutatják, hogy a török kor után másfél évszázaddal kivirágzó magyar népi kerámiaművesség gyökereit félrevezető lehet egyoldalúan a motívumok stíluskritikai elemzésével kutatni és abból messzemenő általános következtetéseket levonni. Csak a konkrét terület történeti, társadalmi háttérének középkorig visszanyúló feltárásával lehet követni a különböző, akár egyetlen család vagy ember életében is egybefonódó, Ázsiát és Európát átölelő szálakat.

⁷⁷ NAGY 1995b, 37; KRESZ 1960, 354–355.

IRODALOMJEGYZÉK

- ÁCS 1929
BAEUMERTH 1977
- BECZKÓYRNÉ RÉVÉSZ 1938
- CSALOGOVITS 1937
- DANKÓ 1967
- FÉL 1935
GAIMSTER 1986
- GOETHE 1924
- GREIN 1977
- HOLUB 1958
- HURST – NEAL –
VAN BEUNINGEN 1986
- J. ISTVÁN 1964
- J. ISTVÁN 1972
- K. CSILLÉRY 1987
- KOMORÓCZY 1976
- KÓSA 1980
- KRESZ 1960
- KRESZ 1991
L. IMRE 1977
- ÁCS Lipót, *Népművészeti gyűjtés*. Budapest 1929.
- BAEUMERTH, Karl, *Urberacher und Eppertshäuser Töpfererei des 18. und 19. Jahrhunderts*. Oetzberg 1977. (Sammlung zur Volkskunde in Hessen 16.)
- BECZKÓYRNÉ RÉVÉSZ Ágnes, *A mórági és gyűdi fazekasság*. NéprÉrt XXX (1938) 2–4. sz. 159–169.
- CSALOGOVITS József, *Tolna vármegye Múzeumának ásatása a török hódoltság alatt elpusztult Ete község helyén*. NéprÉrt XXIX (1937) 330–332.
- DANKÓ Imre, *A magyarhertelendi női fazekasság*. Pécs 1965. (Dunántúli Dolgozatok. A Pécsi Janus Pannonius Múzeum Kiadványai 5.)
- FÉL Edit, *Harta néprajza*. Budapest 1935.
- GAIMSTER, David, *Übersicht über neuzeitliche Keramik am unteren Niederrhein (1550–1900) nach den Funden aus Duisburg*. In: *Volkstümliche Keramik vom Niederrhein. Töpferware des 8. bis 20. Jahrhunderts*. Ausstellungskatalog Niederrheinisches Museum der Stadt Duisburg. Duisburg 1986, 29–44.
- GOETHE, Johann Wolfgang von, *Faust: tragédia*. Ford. Kozma Andor. Budapest 1924.
- GREIN, Gerd J., *Keramik aus dem Odenwald*. Oetzberg 1977. (Sammlung zur Volkskunde in Hessen 16.)
- Holub József, *Ete város története. Adalékok a Tolna megyei Sárköz település- és gazdaságtörténetéhez*. Történeti Statisztikai Közlemények 2 (1958) 28–46.
- HURST, John G. – NEAL David S. – van BEUNINGEN, H. J. E., *Pottery produced and traded in north-west Europe 1350–1650*. Rotterdam 1986.
- J. ISTVÁN Erzsébet, *Sárközi népi cserépedények*. NéprÉrt XLVI (1964) 91–137.
- J. ISTVÁN Erzsébet, *Bemutatjuk a mórági kerámiát*. Baranyai Művelődés 1972/4, 80–84.
- K. CSILLÉRY Klára, *A hartai bútor*. Cumania 10 (1987) 375–419.
- KOMORÓCZY Géza, *Egy termékenység-szimbólum Mezopotámiában. Jegyzetek az „életfa” kérdéséhez*. Ethn LXXXVII (1976) 569–573.
- KÓSA László, *Margaréta*. In: *Magyar néprajzi lexikon III*. K–Né. Főszerk. Ortutay Gyula. Budapest 1980, 518.
- KRESZ Mária, *Fazekas, korsós, tálás*. Ethn LXXI (1960) 297–379.
- KRESZ Mária, *Magyar fazekasművészet*. Budapest 1991.
- L. IMRE Mária, *Adatok a mecseknádasd-óbányai fazekassághoz I*. JPMÉ XX–XXI (1975–1976) [1977] 183–196.

- L. IMRE 1978 L. IMRE Mária, *Adatok a mecseknádasd-óbányai fazekassághoz II. (Edénykészlet, értékesítés, piackörzet)*. JPMÉ XXII (1977) [1978] 295–308.
- L. IMRE 1980 L. IMRE Mária, *Adatok a mecseknádasd-óbányai fazekassághoz III*. JPMÉ XXIV (1979) [1980] 231–250.
- LONICERUS 1546 LONICERUS, Adam, *Herbarum, arborum, fruticum, frumentorum ac leguminum*. Frankfurt 1546.
- MELIUS 1578 MELIUS Péter, *Herbárium*. Kolozsvár 1578.
- MÉSZÁROS 1968 MÉSZÁROS Gyula, *Szekszárd és környéke törökös díszítésű kerámiai emlékei*. Szekszárd 1968.
- MEYER-HEISIG 1956 MEYER-HEISIG, Erich, *Deutsche Bauerntöpferei*. München 1956.
- NAGY 1991 NAGY Janka Teodóra, *A korai néprajzi kerámia néhány kutatástörténeti és időrendi kérdéséről a mórági kerámia kapcsán*. Múzeumi Kurír 62 (1991) 42–53.
- NAGY 1994 NAGY Janka Teodóra, *A mórági kerámia*. In: *A Dunántúl kerámiaja I. (Csákvár, Mohács, Mórág)*. Kiállításvezető. Szerk. Nagy Molnár Miklós. Szolnok 1994.
- NAGY 1995a NAGY Janka Teodóra, *A mórági kerámia és a korai néprajzi kerámiatörténeti kérdései*. Ethn CVI (1995) 2. sz. 481–519.
- NAGY 1995b NAGY Janka Teodóra, *Ács Lipót és a sárközi népművészet*. Honismeret 23 (1995) 5. sz. 37.
- NAGY 1997 NAGY Janka Teodóra, *Magángyűjtemények közöletlen mórági kerámiái*. Tisicum X (1997) 257–285.
- NAGY 1999 NAGY, Janka Teodóra, *Die maratzer Beziehungen der Keramikbenutzung der hartauer Deutschen*. In: *Két víz között. A Duna-Tisza közti nemzetiségek és népcsoportok hagyományai*. Szerk. Bárth János. Baja 1999, 181–188.
- NAGY 2012 NAGY Janka Teodóra, *Gazdasági és életmódváltás-modell a német nemzetiség körében: mórági fazekasokból „sárközi gazdák”*. In: *Értékkörzés és -átadás. Nevelés- és művelődéstörténeti tanulmányok. Jubileumi kötet Kurucz Rózsa tiszteletére*. Szerk. Bús Imre – Klein Ágnes – Tancz Tünde. Szekszárd 2012, 137–144.
- NAGY – SZABÓ 2010 NAGY Janka Teodóra – SZABÓ Géza, *Sabján Tibor sárközi pártadíszes kályharekonstrukciója és a magyarországi népi kályháság történeti, etnikai kapcsolatai az újabb kutatások tükrében*. Ház és Ember 22 (2010) 223–242.
- PLINIUS 2009 PLINIUS, Caius Secundus, *Naturalis Historia*. Szeged 2009.
- PRISZTER 1986 PRISZTER Szaniszló, *Növényneveink magyar–latin szógyűjteménye*. Budapest 1986.
- ROLLER 1990 ROLLER, Hans-Ulrich, *Aussenstelle des Württembergischen Landesmuseums Waldenbuch Schloss*. Stuttgart 1990.
- SABJÁN 2001 SABJÁN Tibor, *Népi cserépkályhák*. Budapest 2001.
- SAROSÁ CZ 1971 SAROSÁ CZ György, *A mohácsi kerámia és története*. Mohács 1977.
- SOPRONI 1982 SOPRONI Olivér, *A magyar művészi kerámia születése. A török hódoltság kerámiaja*. Budapest 1982.

- SOPRONI 1987 SOPRONI Olivér, *Az életfa és a madár a kerámián*. Budapest 1987.
- SZABÓ 1996 SZABÓ Géza, *Új adat a magyarországi fazekaskemencék típusaihoz*. In: A Völgység ezeregyszáz éve a kultúra és az életmód változásainak tükrében. Szerk. Szita László – Szöts Zoltán. Bonyhád 1996, 232–237.
- SZABÓ 1999 SZABÓ, Géza, *Die diffuse Beziehung unter den Regionen Europas im 18–19. Jh.: Hafneröfen vom deutschen Typ aus Südtransdanubien*. Tisicum XI (1999) 125–130.
- SZABÓ 2008 SZABÓ, Géza, *A margitvirág útja Niederkirchentől Hartáig*. In: Tradicionális kereskedelem és migráció az Alföldön. Szerk. Novák László Ferenc. Nagykőrös 2008, 643–668.
- SZABÓ 2019 SZABÓ Géza, *A régészet és a néprajz határán: a folyamatosság és megújulás a magyar népi kerámia alakulásában a Sárköz környéki újabb leletek tükrében*. Ethn 130 (2019) 1. sz. 91–113.
- SZABÓ – NAGY 2020 SZABÓ Géza – NAGY Janka Teodóra, *Mórággyi 18. századi fazekaskemencék kerámiaanyaga. A mórággyi kerámia kutatása régészeti és néprajzi módszerekkel I*. A Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve XLII (2020) 213–274.
- VIDA 1996 VIDA Gabriella, *Néprajzi ásatás kerámiái Mezőcsáton*. A Herman Ottó Múzeum Évkönyve 33–34 (1996) 467–482.
- VIDA 1999 VIDA Gabriella, *A miskolci fazekasság a 16–19. században*. Miskolc 1999.
- VIDA 2003 VIDA Gabriella, *Használati és díszedények a 17–18. században Északkelet-Magyarországon, különös tekintettel Borsod megyére az árszabályozások, ásatási leletek és inventáriumok alapján*. Néprajzi Értesítő 85 (2003) 61–92.
- VENZMER 1973 VENZMER, Wolfgang, *Keramische Gefäße heute und einst*. Mainz 1973.
- ZENTAI – SABJÁN 1984 ZENTAI Tünde – SABJÁN Tibor, *Az ócsényi ház bontása*. Ház és Ember 2 (1984) 175–202.
- ZIMMER 1990 ZIMMER, Klaus, *Chronik des Mittleren Ostertals 1*. Niederkirchen 1990.

RÖVIDÍTÉSEK

Ethn
JPMÉ
NéprÉrt
WMMM

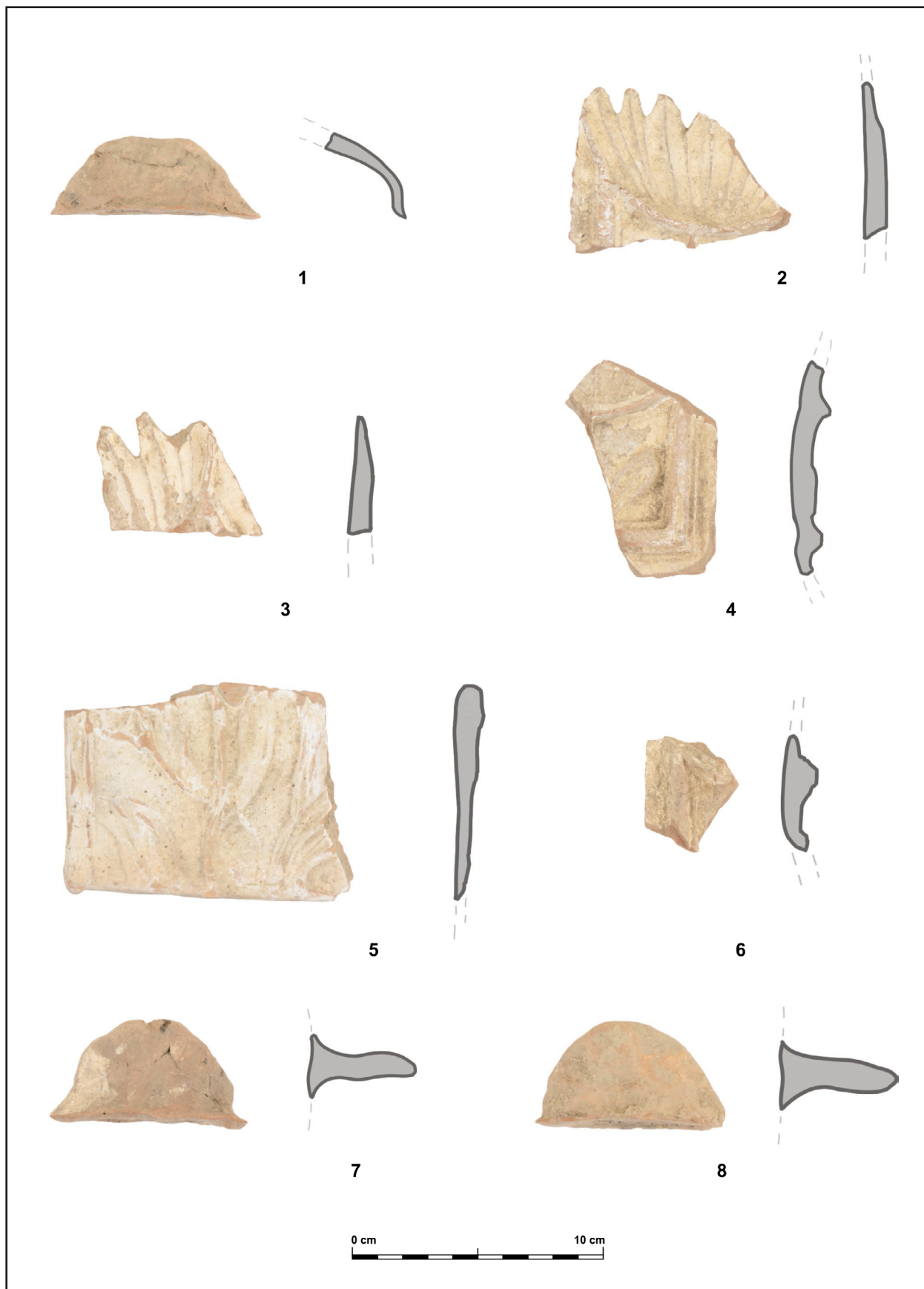
Ethnographia, Budapest
A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, Pécs
Néprajzi Értesítő, Budapest
Wosinsky Mór Megyei Múzeum, Szekszárd

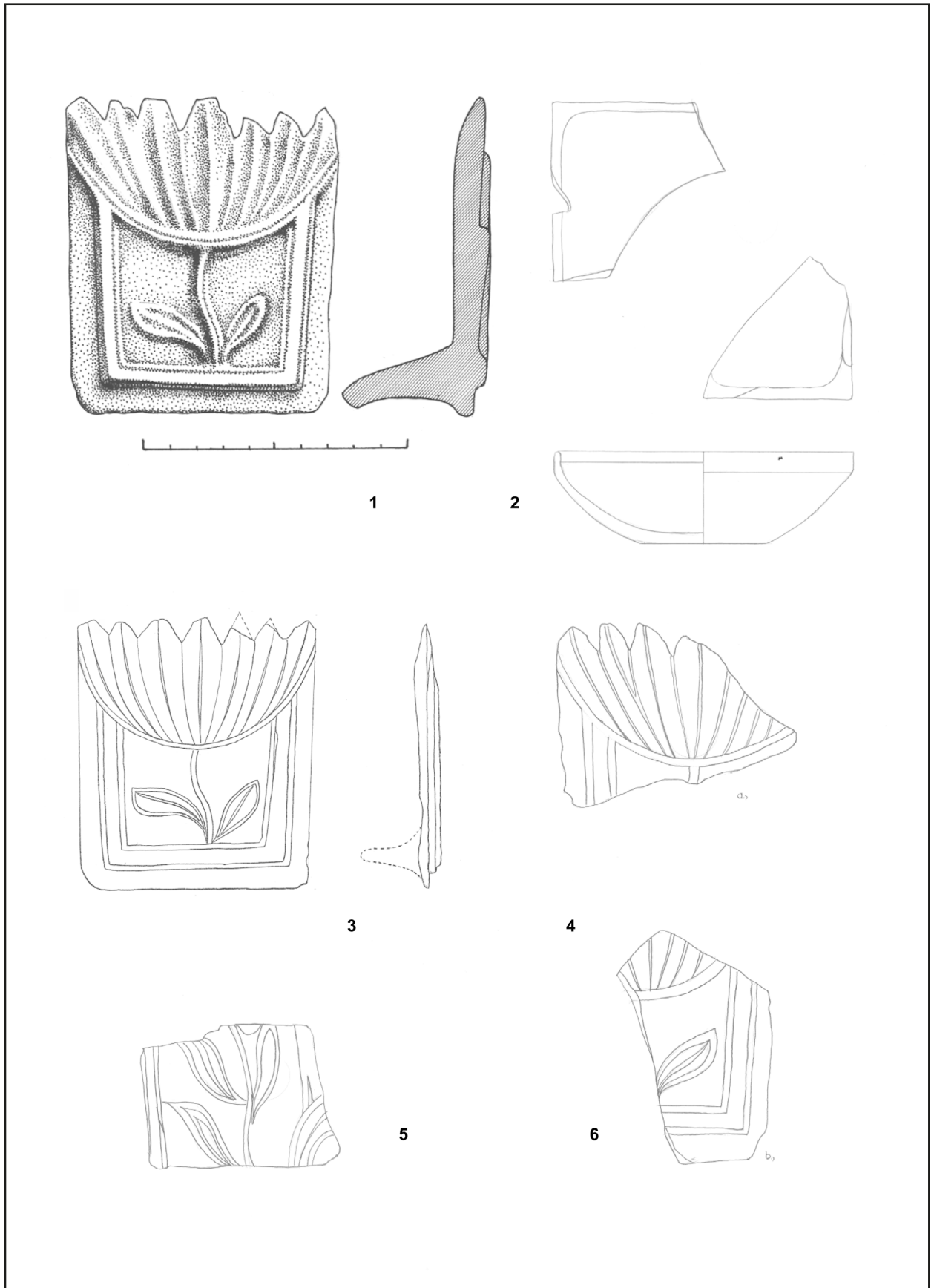
1. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. 1–4: Nagy László gyűjtése; 5: Fazekasműhely betöltése 1. réteg

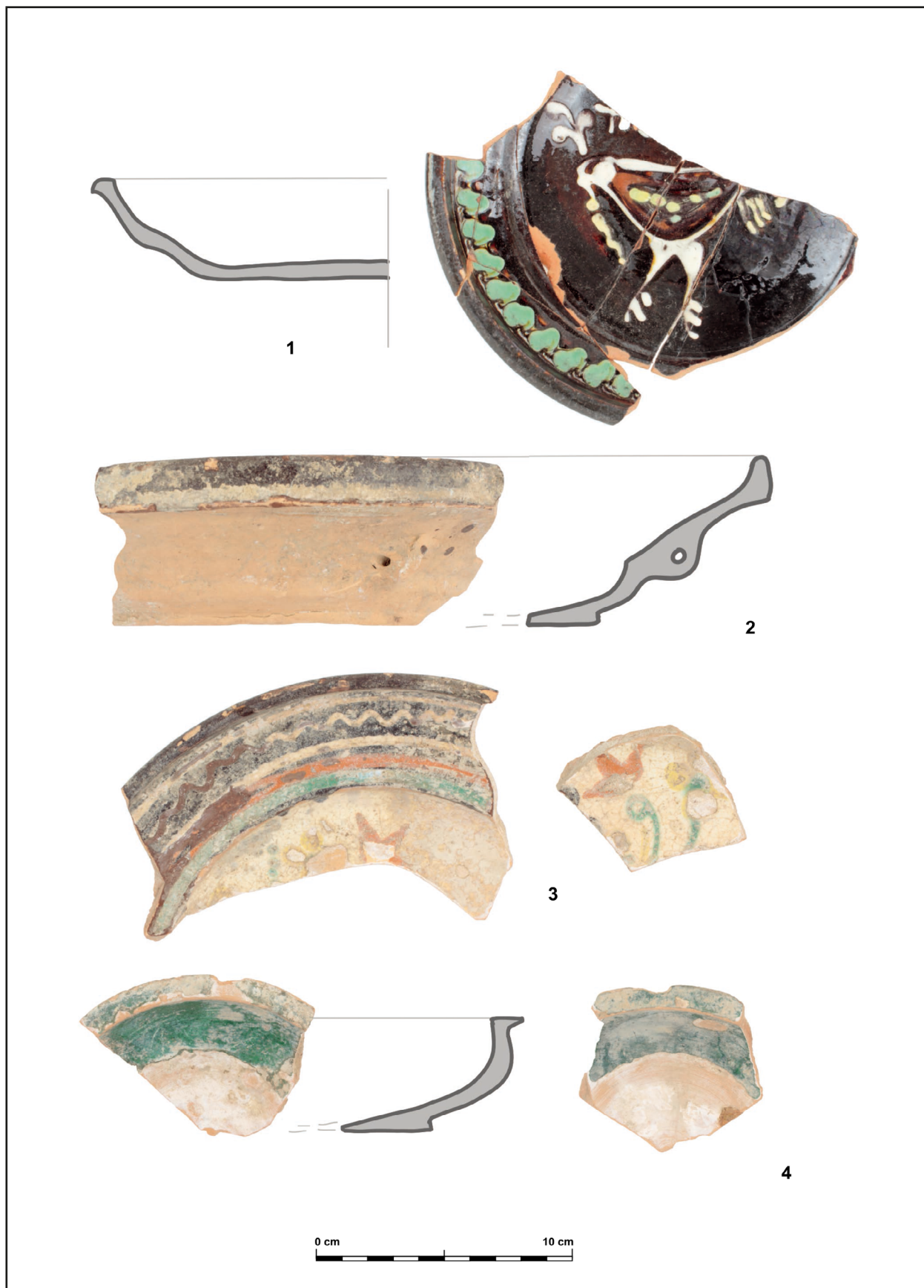
2. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 1. réteg, ólommázás tányértöredékek

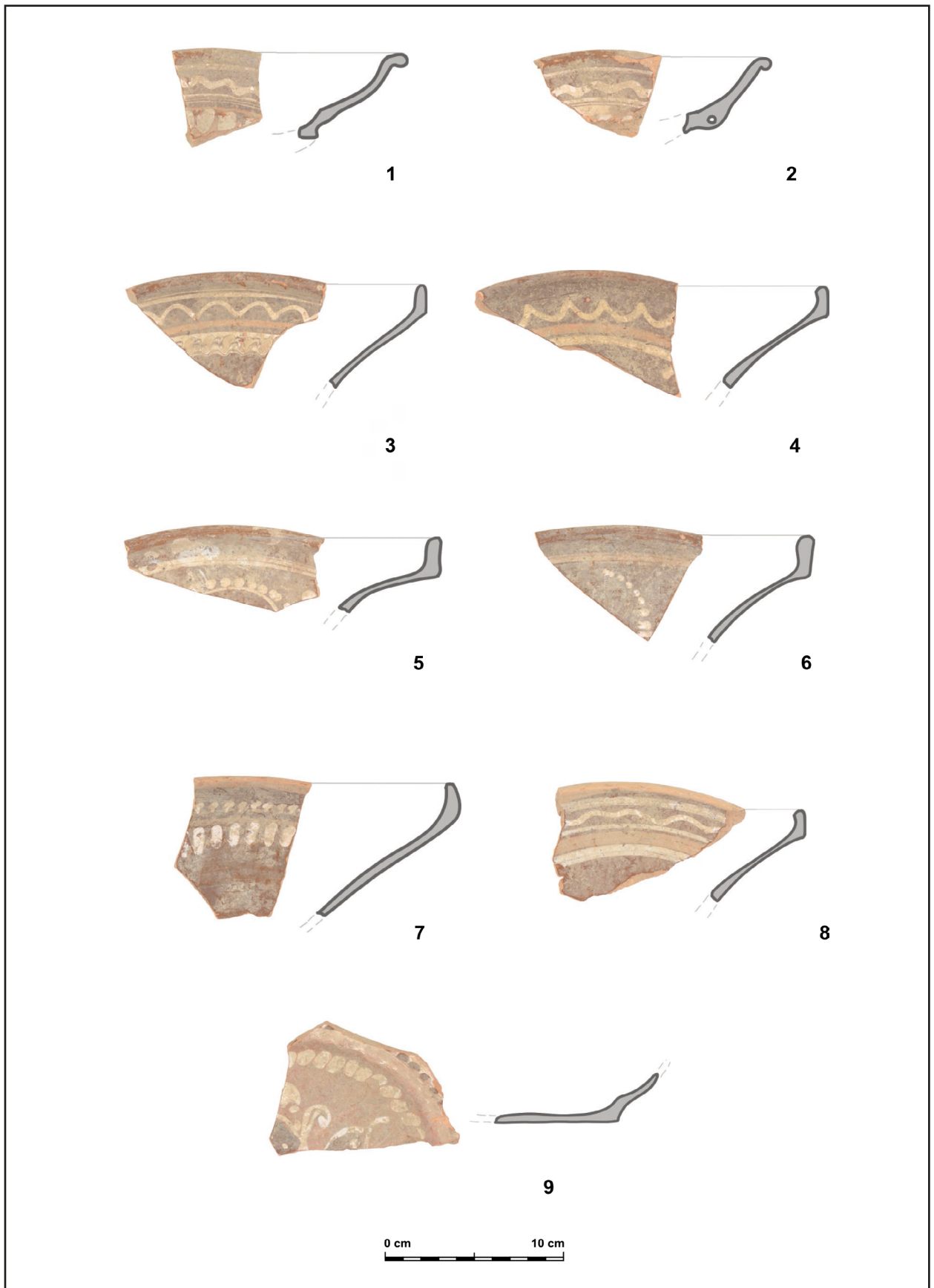
3. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 1. réteg, fehér engóbos tulipános kályhacsempe-töredékek

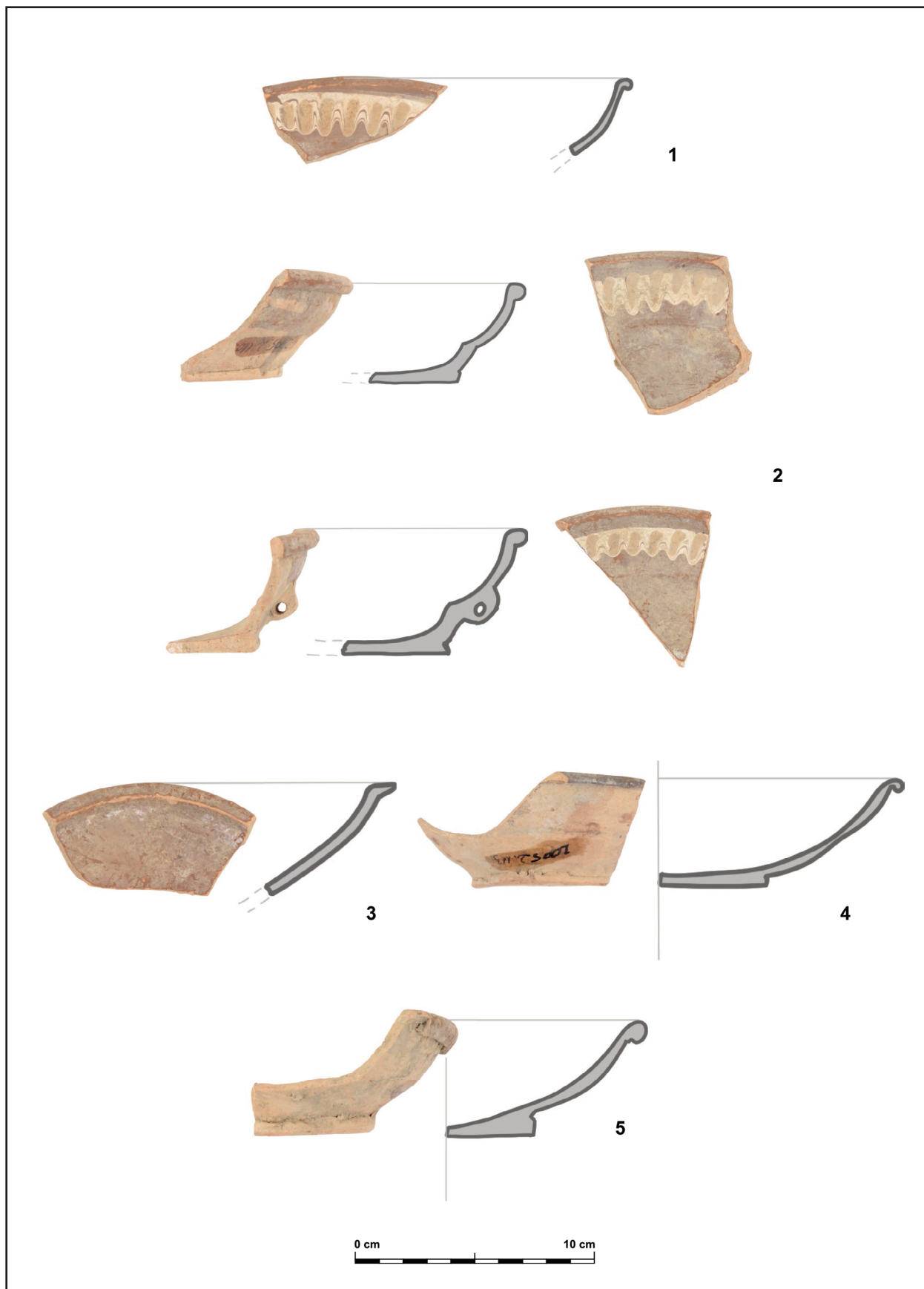
4. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 1. réteg, kályhacsempe-töredékek

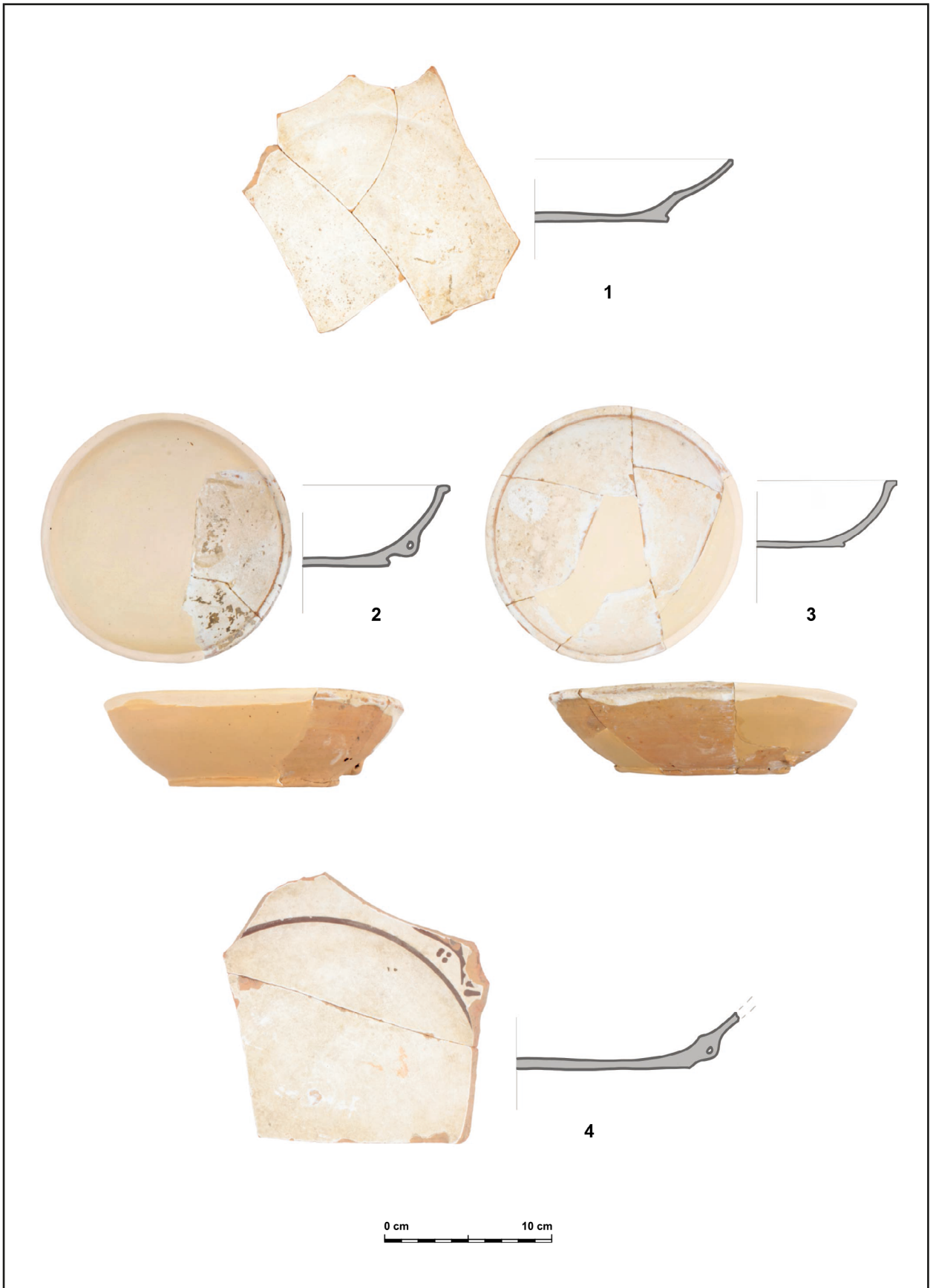
5. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 1. réteg, ólommázás tányértöredékek

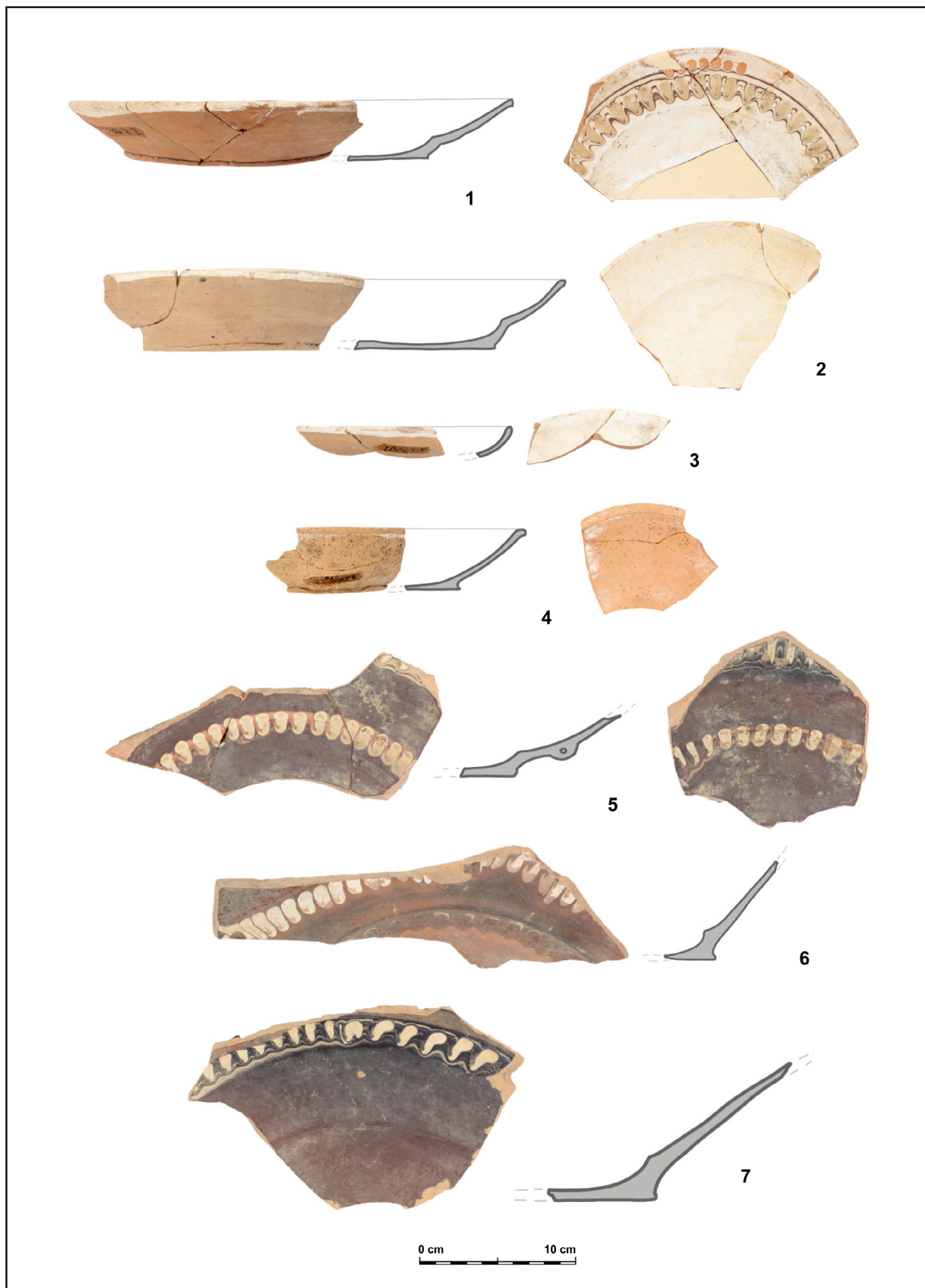
6. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 1. réteg, vörös engóbos alapon írókázott tányértöredékek

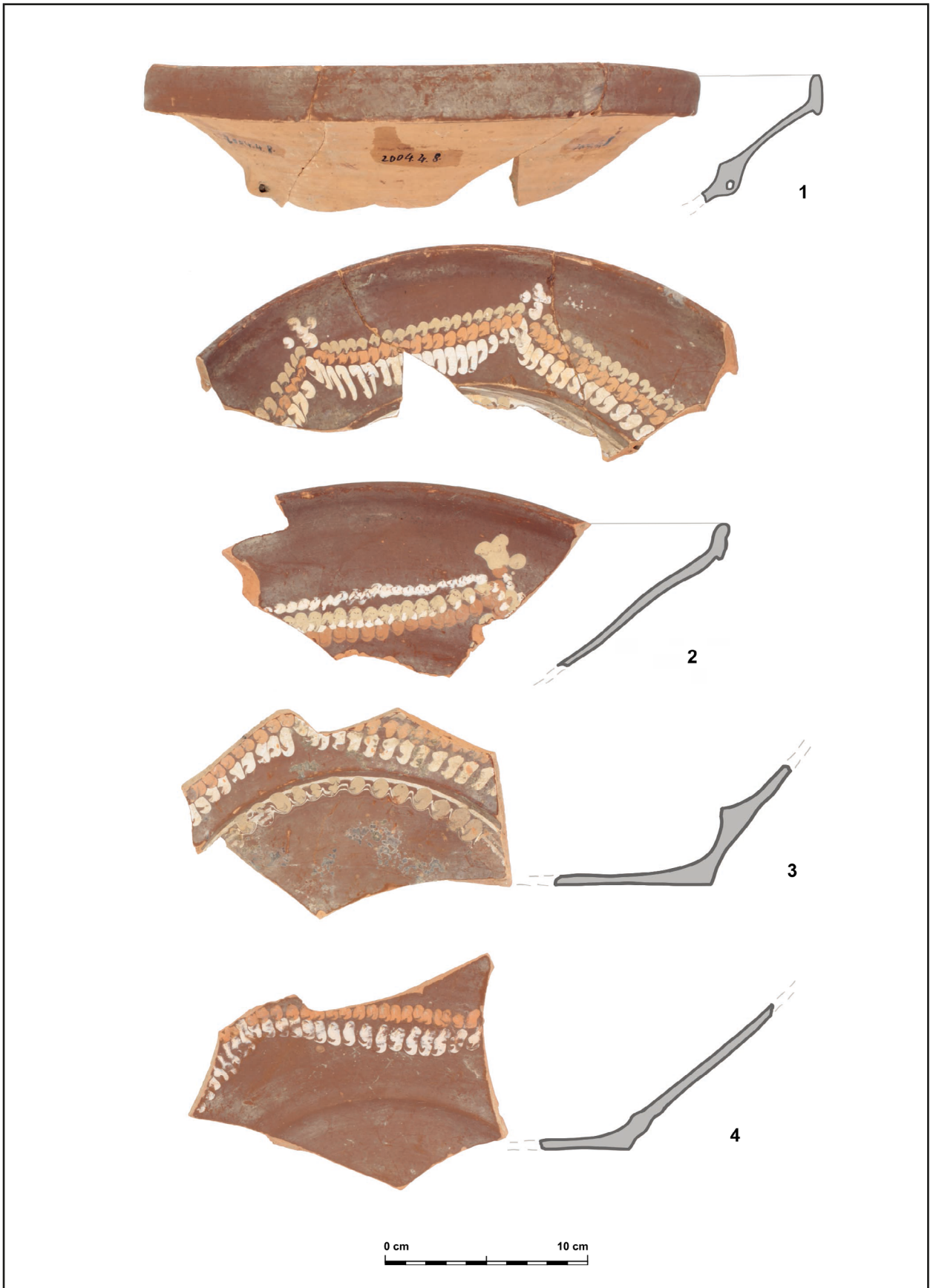
7. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 1. réteg, vörös engóbos alapon írókázott tányértöredékek

8. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 1. réteg, fehér engóbos tányértöredékek

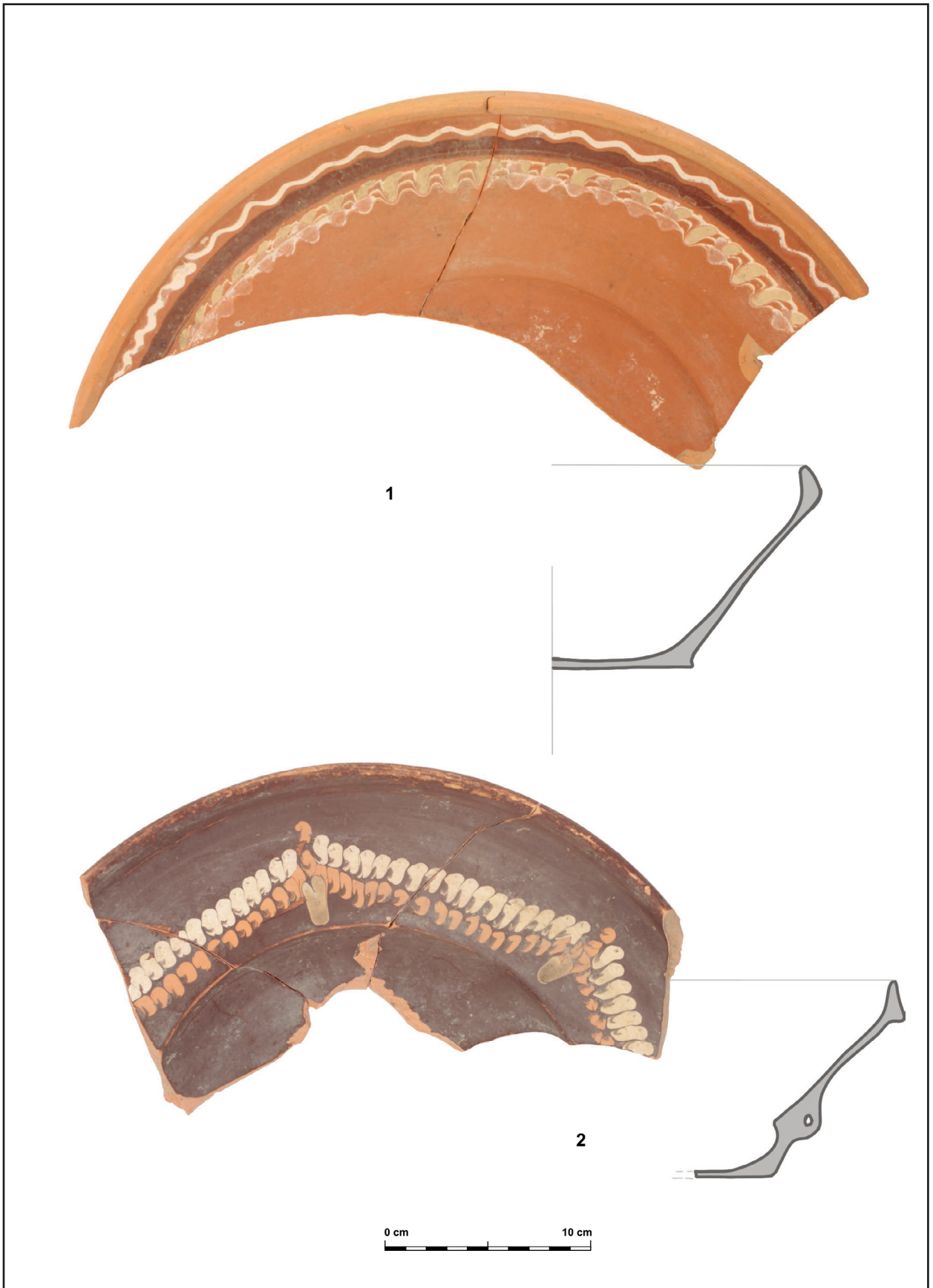
9. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. 1–4: Fazekasműhely betöltése 1. réteg, fehér engóbos tányértöredékek;
5–7: Fazekasműhely betöltése 2. réteg, vörös engóbos alapon írókázott tányértöredékek

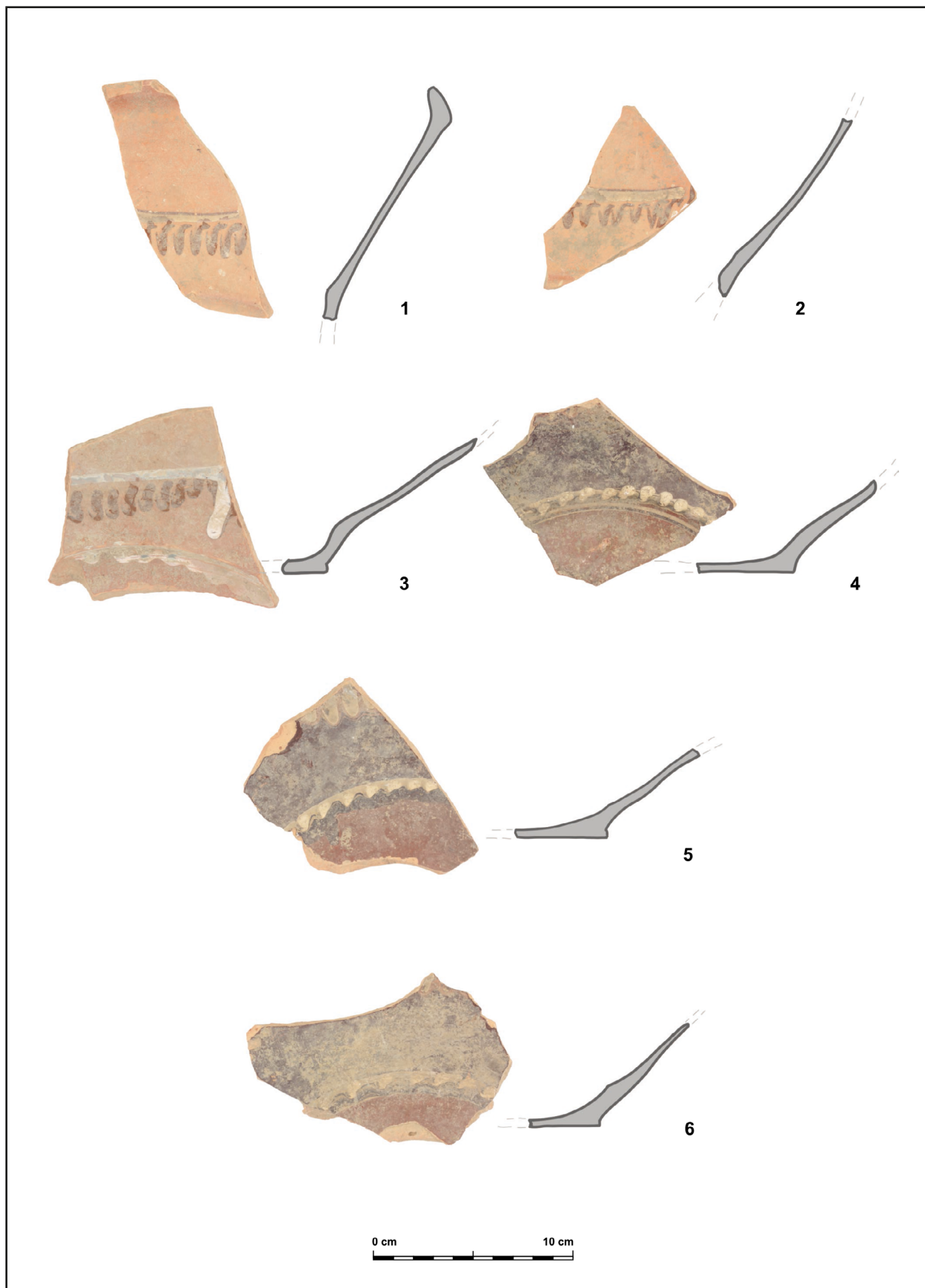
10. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, vörös engóbas alapon írókázott tányértöredékek

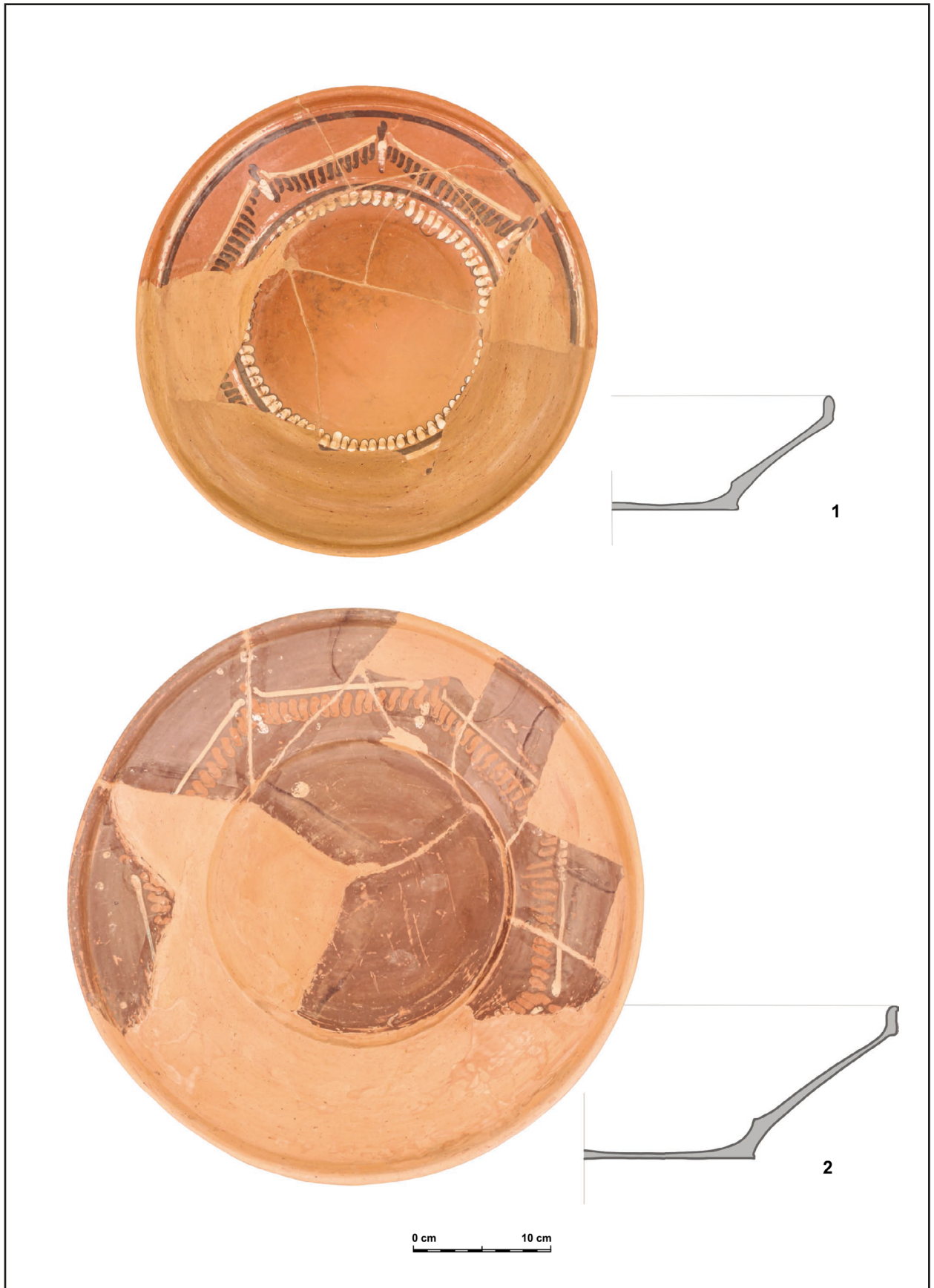
11. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. 1: Fazekasműhely betöltése 1. réteg;
2-4: Fazekasműhely betöltése 2. réteg

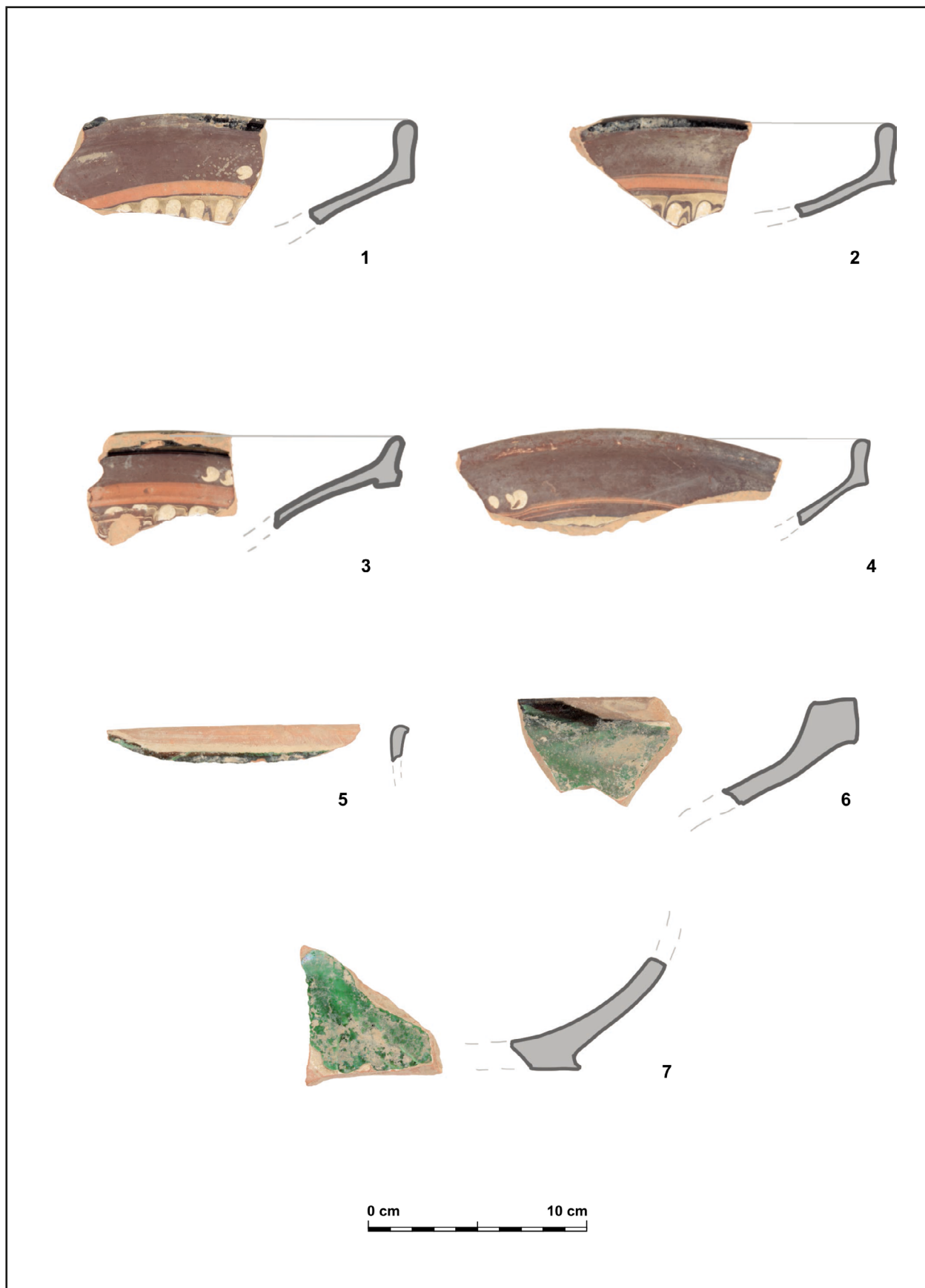
12. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. 1: Fazekasműhely betöltése 2. réteg; 2: Fazekasműhely betöltése 1. réteg

13. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, vörös engóbos alapon írókázott tányértöredékek

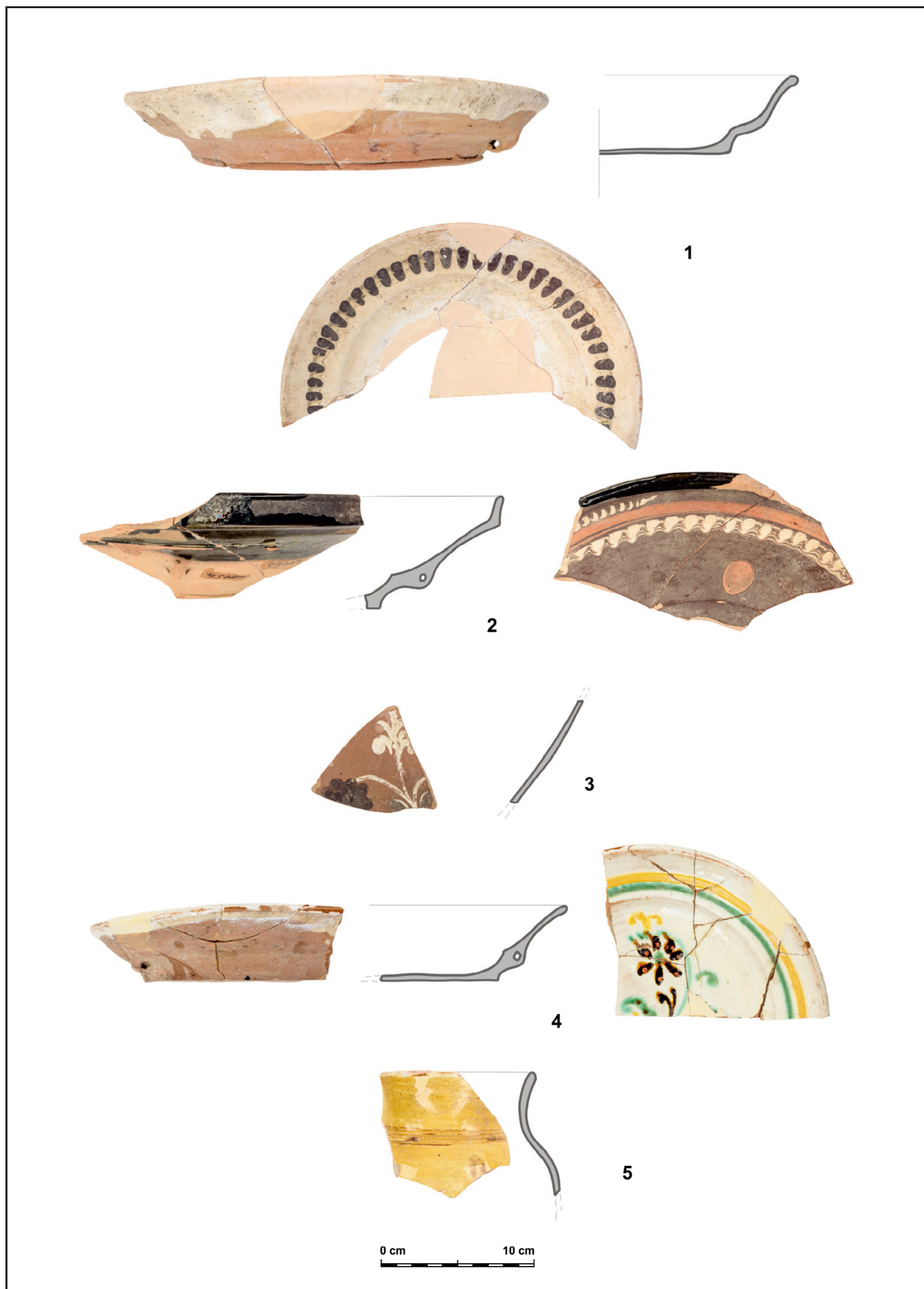
14. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, vörös engóbos alapon írókázott tányérok

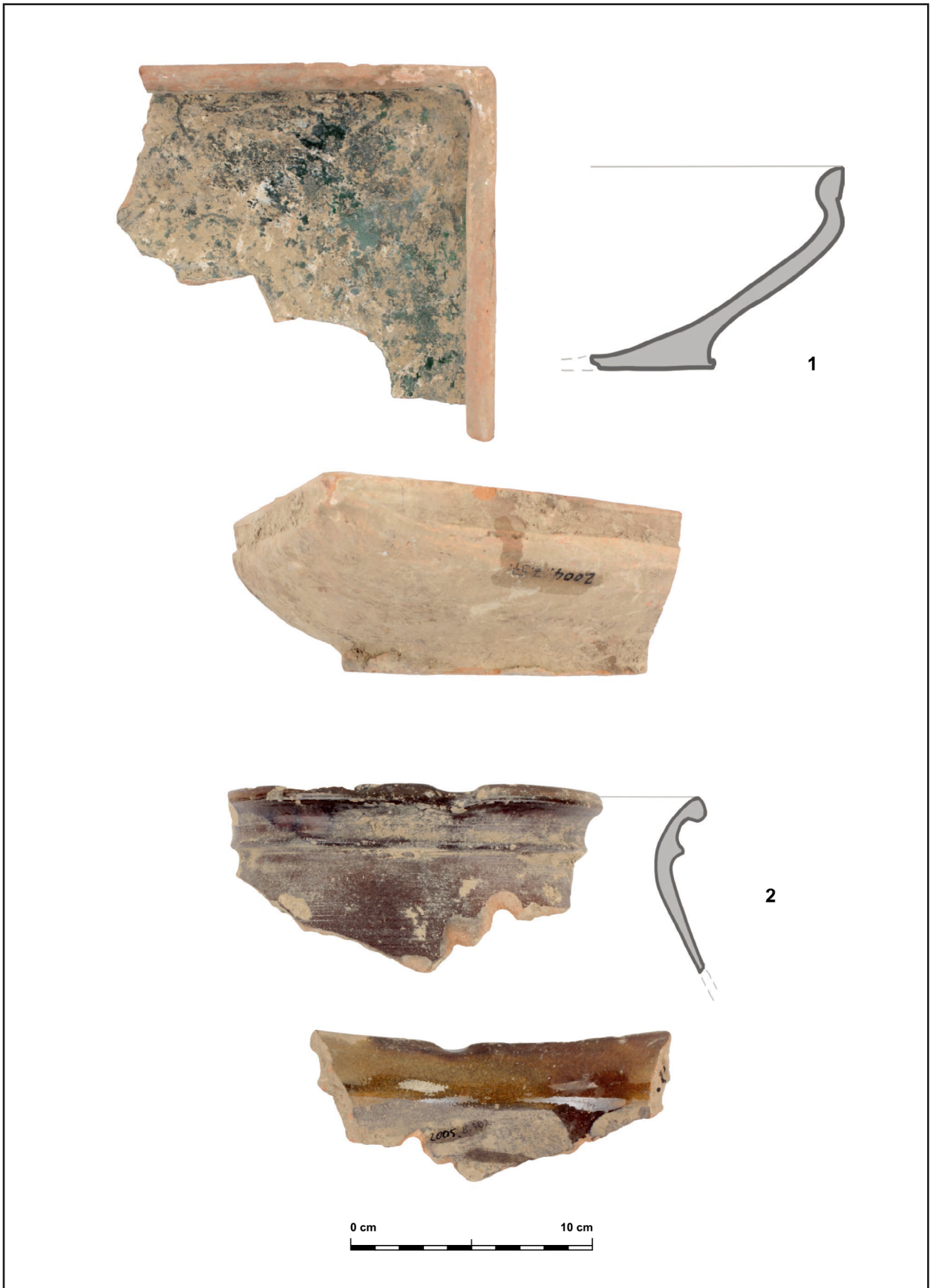
15. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás töredékek

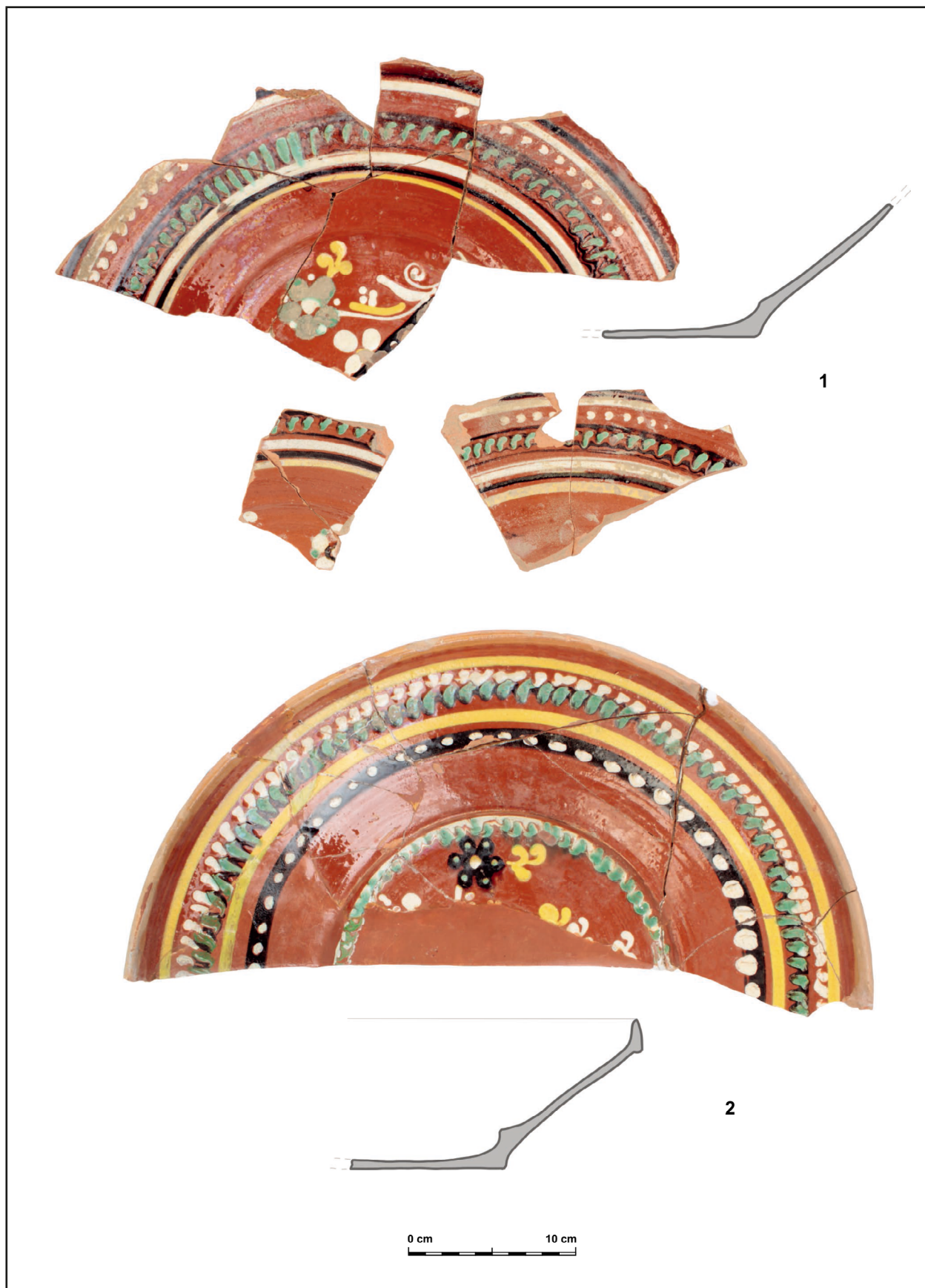
16. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, fehér engóbos tányérok

17. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg

18. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg

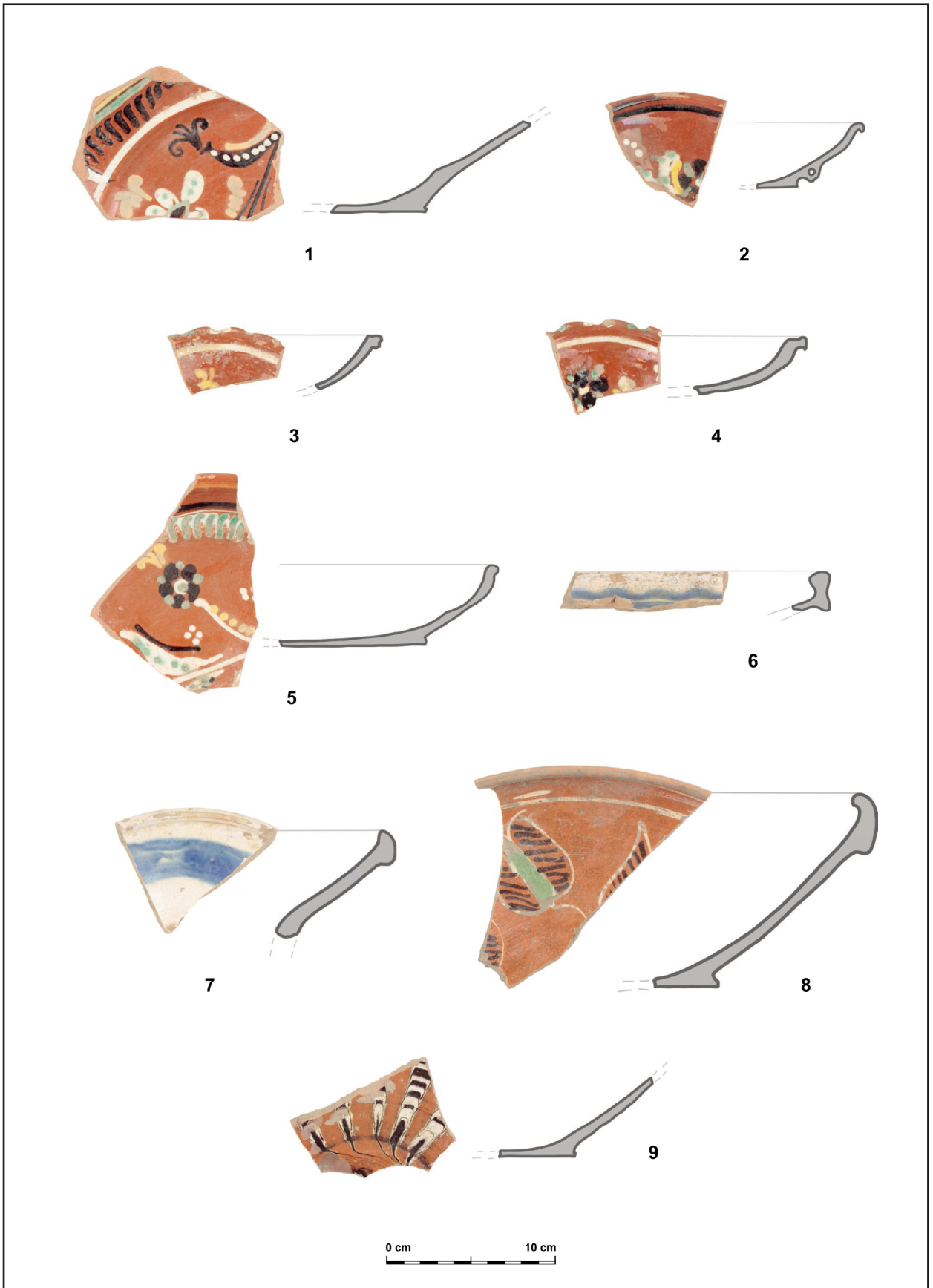
19. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás tányértöredékek

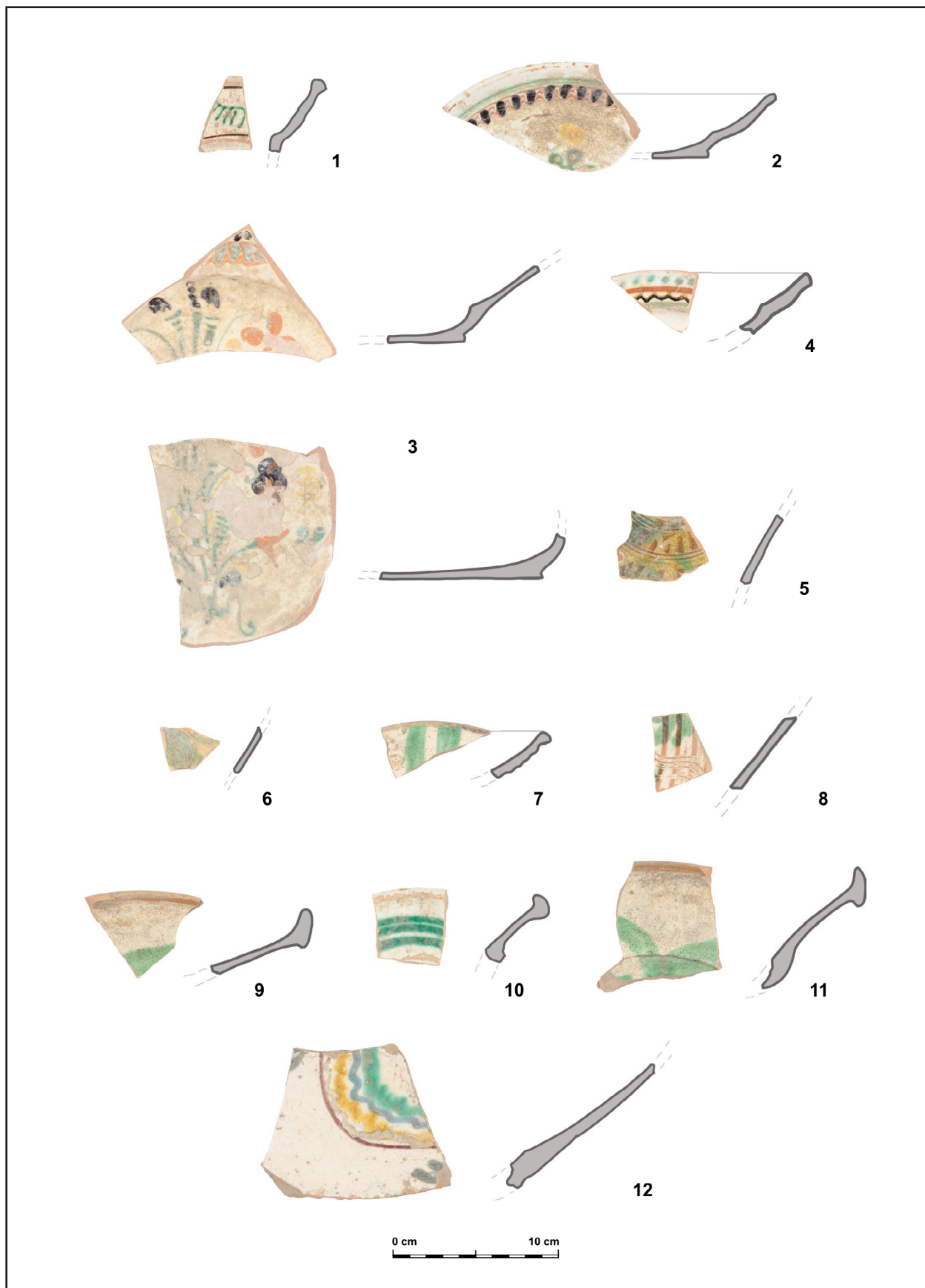
20. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás tányértöredékek

21. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás tányértöredékek

22. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás tányértöredékek

23. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás tányértöredékek

24. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás töredékek;
3: üvegcorsó szája

25. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, fehér engóbos tányértöredékek

26. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólomházas tányértöredékek

27. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, írókázott tányérok

28. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, ólommázás tányérok

29. tábla. Mórág, Alkotmány utca 35. Fazekasműhely betöltése 2. réteg, írókázott, ólommázás tányér

Töpferwerkstätte in Mórágý und deren Rolle in der Gestaltung der ungarischen Volkskeramik

*(Forschung der Mórágýer Keramik mit archäologischen
und volkskundlichen Methoden II.)*

Die Forschung der Mórágýer Keramik ist ein wohlbekanntes, verarbeitetes Gebiet der Geschichte der ungarischen Volkskeramik, welche jedoch auch heutzutage zahlreiche neuen Forschungsfragen anregt. Als ein Material aus den 18–19-ten Jahrhunderten, spielen bei der Forschung neben den historischen und volkskundlichen Elementen auch die archäologischen Methoden eine wichtige Rolle. Im ersten Teil dieser Studie – welche in dem letztjährigen Band dieses Jahrbuches veröffentlicht wurde – wurden nach einer ausführlichen forschungsgeschichtlichen Übersicht Informationen über die in Mórágý, Kossuth Lajos Str. 86. freigelegten Brennofen mit Anwendung der archäologischen Ergebnissen publiziert.

Der zweite Teil der Studie möchte über die auf dem Grund des in Mórágý, Alkotmány Str. 35. stehenden Hauses entdeckten Keramikstücke von Töpferwerkstätten berichten, dann versucht sie aufgrund der neuen archäologischen und volkskundlichen Forschungsergebnissen auch die Forschungsgeschichte der ungarischen Volkskeramik bei der Mórágýer Keramik mit zahlreichen Daten und Gesichtspunkten zu bereichern, sowie ihre Zusammenhänge und Vorgänge zu verdeutlichen. Das Material der beiden Mórágýer Werkstätte beweisen es deutlich, daß die deutschen Ansiedler die Fertigung ihrer Geschirre mit den aus ihrer alten Heimat mitgebrachten Technologie und Geschmacksrichtung ununterbrochen weitermachten und die neue Heimat diese Richtung nur von beschränktem Umfange dadurch beeinflußte, welche Geschirre und Gegenstände beansprucht waren. Es ist gut ersichtlich beim Vergleich des Materials der beiden Werkstätten, wo in den 1830-er Jahren der aufsteigende Anteil der Geschirrschüssel bereits bei einem eintretenden Bedarf eindeutig wahrnehmbar ist. Der abnehmende Anteil der Kochgeschirre und die verengende Auswahl der Produkte weist auch darauf hin, daß die Mórágýer Meister ihre Produkte immer mehr über dem Kreis der deutschen Ansiedler hinaus herstellen und spezialisieren sich auf die Geschirrschüssel. Diese veränderte Produktpalette macht einen jedoch auch darauf aufmerksam, daß die Anwohner von Sárköz die in den Alltags benutzten einfachen und weniger gezierten Keramiken, Töpfer, Krüge, etc. von anderen Gegenden beschaffen mußten. Die Wurzeln der – als die meist charakteristischen Stücke der ungarischen Volkskeramik gehaltenen – farbigen, bleiglasierten und reichlich gezierten Gefäße von Sárköz reichen auch nach den dargestellten Fundstücken eindeutig in die alte Heimat der deutschen Ansiedler aus dem 18-ten Jahrhundert zurück. Die Kaufkraft, Lebensform und Eßkultur der Menschen in Sárköz – die erst im letzten Drittel des 19-ten Jahrhunderts mit den traditionellen Wirtschaftsformen aufgehört haben – beansprucht erst von dieser Zeit die gezierten Keramikgefäße und Teller, welche dann zugleich auch die auf die Geschirrgefäße ausgehängten Zubehöre ihrer gesellschaftlichen Repräsentation werden. Nach den archäologischen und volkskundlichen Beobachtungen läßt es sich gut verfolgen, daß es bei diesem wirtschaftlichen und gesellschaftshistorischen Prozeß nicht nur um die Übernahme einzelner Motive und Verzierungen

geht. Die Mórágyer Töpfer befriedigten die Ansprüche der nach den Bodenentwässerungen rasch entwickelnden und einen guten Markt bedeutenden Siedlungen durch ihren mitgebrachten Mutterschatz und mit ihren hochentwickelten, auf höheren Temperaturen gebrannten Töpferprodukten. Die mehr entwickelten und mehr nach einem bürgerlichen Geschmack eingerichteten Häuser der naheliegenden deutschen Dörfer geben allerdings mehr direkte und ganz natürliche Muster der Wohnkultur in der Landschaft Sárköz. Die bei der Ausgestaltung der Keramik in Sárköz überprüften parallele Methoden, die bei denn alltäglich benutzten stärker weiterlebenden mittelalterlichen Traditionen und die von den Mórágyer deutschen Töpfern zu kaufenden, teils auch als Prachtstück benutzte Kachelofen, Schüssel, sowie die ab und zu vorkommenden zinnglasierten habanischen Produkte verlaufen sich und stoßen dann auf die Mitte des 19-ten Jahrhunderts zusammen. Die dargestellten konkreten Beispiele beweisen es klar, daß es auf Irrwege führen kann, wenn man die Wurzeln der etwa nach 150 Jahren nach der Türkenzeit ausblühenden ungarischen Volkskeramik nur durch die stillkritische Analyse der Motive forscht und davon weitgehende allgemeine Konsequenzen ziehen will. Die verschiedenen, sogar auch im Leben eines einzelnen Menschen oder Familie zusammenknüpfenden, Asien und Europa umfassenden Fäden lassen sich nur durch die bis zum Mittelalter zurückreichende Erforschung des historischen und gesellschaftlichen Hintergrundes eines konkreten Gebieten entrollen.

